

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2010 - 2013**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Michaela Moučková

Rodina, rodiče a dvojčata

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Marie Farková

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Michaela Moučková

Family, Parents and Twins

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Marie Farková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 18. 3. 2013

Michaela Moučková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí práce PhDr. Marii Farkové za trpělivost a podporu, která mi byla poskytnuta.

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývá pojmem rodiny a rodičů z psychologického hlediska. Popisuje vývoj dvojčat od početí do školního věku, poukazuje na specifika rodin s dvojčaty. Rozebírá roli partnera a roli prarodičů. Popisuje sociální podporu rodin s dvojčaty a její specifika. Zmiňuje Klub dvojčat, historii klubu, možné vzdělávací akce a semináře. Praktická část na základě dotazníkového šetření odpovídá na otázky: Je rodičovství s dvojčaty náročnější a musí se tedy rodiče lépe připravit (mít dostatek informací)? A je nutná podpora celé rodiny a komunity?

Klíčové pojmy

Bakalářské práce, dotazníková šetření, dvojčata, Klub dvojčat, partner, prarodiče, rodiče, rodina.

Annotation

Bachelor thesis in its theoretical part deals with the concept of the family and parents from a psychological point of view. It describes the development of twins from conception to school age, maps specifics of families with twins. It analyzes the role of partner and role of grandparents. It describes social support for families with twins and its specifics. It mentions Twins Club, club history, possible educational events and seminars. The practical part answers the questions on the basis of survey answers: Is parenting with twins more difficult and do the parents have to be better prepared (have enough information)? Is a support of all family and community necessary?

Key words

Bachelor Theses, Family, Grandparents, Parents, Partner, Surveys, Twins, Twins Club

OBSAH

ÚVOD	8
1 VÝZNAM RODINY Z PSYCHOLOGICKÉHO HLEDISKA	10
2 VÝVOJOVÉ MEZNÍKY VÝVOJE A VÝCHOVY DVOJČAT	12
2.1 Vznik dvojčat.....	12
2.2 Těhotenství s dvojčaty.....	14
2.3 0 – 1 rok dvojčat.....	15
2.4 1 – 3 roky dvojčat	17
2.5 Předškolní věk	20
2.6 Mladší školní věk.....	23
2.7 Starší školní věk.....	25
3 RODIČOVSKÁ PODPORA A PODPORA RODIČŮ DVOJČAT	27
3.1 Role partnera	28
3.2 Role prarodičů a jejich význam.....	29
3.3 Sociální podpora rodičů dvojčat a jejich specifika.....	31
4 ZÁJMOVÉ KLUBY A MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ RODIČŮ V ZÁJMOVÉ SKUPINĚ	32
4.1 Klub dvojčat a vícerčat	32
5 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ VZORKU RODIČŮ V ZÁJMOVÉ SKUPINĚ	34
5.1 Cíl a hypotézy	34
5.2 Organizace, průběh a metody šetření	35
5.3 Popis vzorku respondentů v šetření	36
5.4 Popis dat šetření	38
5.5 Shrnutí výsledků a doporučení	49
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	54
Seznam obrázků	54
Seznam grafů.....	54
Seznam tabulek	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	55

ÚVOD

Rodina, rodiče a dvojčata jsou pro autorku osobním tématem, sama je matkou dnes již 15-ti letých dvojčat. Problematika jejich vývoje a výchovy je tedy pro autorku velmi zajímavou oblastí. Dvojčata se v širší rodině autorky objevují již po několik generací. Díky své profesi má možnost autorka se setkávat s dvojčaty a jejich rodiči, sledovat jejich interakce.

V bakalářské práci bude v teoretické části nejprve vymezen význam rodiny a rodičů z psychologického hlediska. Bakalářská práce se bude zabývat dvojčaty a jejich vývojem, interakcí dvojčat s jejich vrstevnickou skupinou i s rodiči. Bude zmíněna role partnera i prarodičů i sociální podpora rodičů dvojčat. Bude popsána činnost Klubu dvojčat.

Cílem bakalářské práce bude popis procesů výchovy dvojčat a soužití s dvojčaty, analýza potřeb rodičů při zvládnání situací v rodině i ve škole. Bude se snažit zodpovědět otázky, zda-li je rodičovství s dvojčaty náročnější a zda se tedy rodiče musí lépe připravit (dostatek informací). A zda je nutná podpora celé rodiny a komunity.

V praktické části bude probíhat dotazníkové šetření, díky smluvené podpoře Klubu dvojčat a vícerčat, a to na vzorku desítek osob. Vyplněné dotazníky (rodiči dvojčat) budou analyzovány a následně vyhodnocovány. Výsledky šetření budou zpracovány do základní datové matice a poté formou kruhových diagramů.

V dnešní době se díky hormonální antikoncepci, hormonální léčbě i asistované reprodukci rodí stále více dvojčat. Je tedy stále více rodičů, kteří hledají informace, podporu, sdílení společných zážitků a potřeb. Od prvních okamžiků, kdy nastávající rodiče zjistí, že brzy nebudou jen tři, ale dokonce čtyři, je nutné, aby se dokázali orientovat v nastávajících změnách. Rodiče se musí vyrovnat s počtem dvojčat a s riziky těhotenství, která z toho plynou. S rozdělením lásky mezi děti a partnera. Vyrovnat se s náročnou péčí o dvojčata. Dokázat vést dvojčata k individualismu. A také být stále ve střehu - „bikanálové vnímání“. Výchova dvojčat se také liší od výchovy dětí, které se rodičům narodily třeba i krátce po sobě. Dvojčata jsou tedy pro rodiče větší zátěží, a to jak po stránce fyzické a psychické, tak samozřejmě i po stránce finanční a sociální. Nedílnou součástí je i ztráta sebedůvěry matek.

V historii bylo narození dvojčat považováno za zvláštnost. K narození dvojčat se tak vztahovaly různé mýty. V Bibli se vyskytují Jakob a Ezau (dvojčata) – synové Izáka a Rebeky. Velmi známý je také příběh o Romulovi a Removi, kteří založili podle pověsti Řím. Problematika prvorozenosti v souvislosti s dvojčaty byla řešena již v historii. Známy je příběh, který byl několikrát zfilmován – Muž se železnou maskou.

Dvojčata lákala a lákají vědce k různým výzkumům. Typ jednovaječných a dvouvaječných dvojčat odhalily výzkumy dvou vědců (nezávisle na sobě) Kleinwächtera (1871) a Daresta (1874). A. Gesell se zabýval studiem jednovaječných dvojčat (inteligence předškolních dětí). Tragicky známé jsou výzkumy Josepha Mengeleho (německý lékař), které probíhaly v koncentračních táborech. Dvojčata tedy vždy dráždila představivost a zájem celého okolí. Před 20 lety se dvojčata rodila podle tzv. Hellinsova pravidla (1 : 85). V současné době se uvádí počet narozených dvojčat (1 : 50). Dvojčata tedy již dnes nejsou takovou raritou, jakou byla v minulosti. A pokud je člověk vnímavý a rozhlédne se kolem sebe, uvidí, že není těžké potkat rodiče s dvojčaty. Je čím dál běžnější, že dvojčata se vyskytují ve třídách škol i mateřských škol, a také zájmových skupin. Rodiny s dvojčaty se tak stávají naší stále početnější skupinou. Tato skutečnost by měla povzbudit své okolí, aby se např. pedagogové, začali o dvojčata více zajímat.

Žena je biologicky připravena jen na jedno dítě, a tak s početím dvou miminek najednou, logicky dochází k mnoha problémům, které by žena nezažila, pokud by čekala jen jedno miminko. Rodiče dvojčat si mohou být jisti, že od chvíle, kdy se stanou skutečnou rodinou, se jejich život bude odvíjet rychlým, ba převratným tempem. Rozhodně se nebudou nudit! O rodičích, kterým se podaří úspěšně postavit svá dvojčata do života a setrvat spolu v souladném partnerství, lze s trochou úsměvné nadsázky říct, že zvládnou již vše. V dnešní době již naštěstí existuje, alespoň část literatury, která se zabývá vývojem a výchovou dvojčat. Rodiče se zajímají o literaturu týkající se těhotenství s dvojčaty a o specifika jejich výchovy, vývoje.

Nedílnou součástí tohoto trendu je tedy i vznik a potřeba podpůrných organizací, které tuto podporu rodinám dvojčat mohou poskytnout. Tyto organizace a kluby pracují na různých základech, s různým zaměřením a různou podporou ze strany státu a odborníků.

1 VÝZNAM RODINY Z PSYCHOLOGICKÉHO HLEDISKA

Rodina je společenský jev specifický pro lidstvo. Tento jev je přítomen ve všech kulturách. (Matějček, Z, 2004)

Úkolem rodiny je vytvořit prostředí citově vřelé a stálé, potřeba dát něco někomu druhému, možnost sdílení, potřeba uchránit své děti od negativních vlivů. Rodiče děti učí znalostem, dovednostem, způsobům jednání, postojům. (Matějček, Z., 1986)

Život před narozením dítěte a život po narození dítěte. Tak je vnímán příchod prvního miminka (natožpak dvou miminek najednou). Je to přechod od bezdětnosti k rodičovství. Stejně jako se rodí dítě, rodí se spolu s dítětem identita jeho rodičů. Dítě klade na rodiče nové požadavky, nároky. Nároky, se kterými se rodiče musí vypořádat. S narozením dítěte se rodičům mění pohled na svět, mohou ho znovu sledovat očima svých dětí. Rodičovství je i velkou radostí. Rodiče sdílejí štěstí a úspěchy dětí, prožívají jejich trápení či neúspěchy. *„Jestliže je ovšem někdo na osudu dítěte bytostně zúčastněn, nemůže zůstat nezaujatým pozorovatelem a usměřovatelem jeho chování. Rodinnou výchovu tedy nutně charakterizuje i určité citové napětí. Rodiče prožívají starosti, zklamání, radosti, rozčilují se, vyčítají dítěti i sobě, truchlí, odpouštějí, někdy i rezignují a vzdávají se“.* (Matějček, Z., 1992, s. 29).

Za jeden z klíčových rysů rodinné výchovy považuje Matějček psychickou potřebu otevřené budoucnosti, jak ji přináší dospělému člověku jeho dítě. Samozřejmě i v souvislosti s tím rodiče plánují a ovlivňují svoji budoucnost s ohledem na dítě. Dítě uspokojuje psychické potřeby rodičů a rodiče potřeby svého dítěte. Jde o vytváření hlubokých a trvalých vztahů mezi dítětem a jeho rodiči. Děti lásku přijímají, ale také ji vracejí. Rodiče svým dětem poskytují možnost učení se nápodobou, učení se identifikací, společnou činností, soužitím a díky nim si děti vytvářejí do budoucna své hodnoty a postoje. Děti pozorují jednání svých rodičů, jejich komunikaci a na základě získaných poznatků je pak přenášejí do svých budoucích mezilidských vztahů. Rodina bývá označována jako systém. Prvky systému jsou nejen jednotliví lidé, ale i interakce a vztahy mezi jednotlivci. *„Systém má zpravidla své subsystémy. V rodině jsou dány nejčastěji generační příslušností, postavením v mocenské hierarchii, pohlavím, někdy také povahovými charakteristikami nebo specifickými zátěžemi, které jednotliví členové do rodiny vnášejí (např. v podobě somatických či psychických nápadností a obtíží).*

Přirozeným subsystémem mohou být děti a opět jiným babička s dědečkem. Subsystém však může být matka s dcerou či otec se synem, matka s postiženým dítětem, matka s matkou v koalici proti všem ostatním apod..“ (Matějček, Z., 1992, s. 34).

Rodinu pochopitelně ovlivňují i další faktory, jako je škola, zaměstnavatel a další. V dnešní době se setkáváme s různými rodinnými modely, které fungují na odlišných principech. Počet neúplných rodin je velmi vysoký, roste počet párů, které nebyly oddány. *„Psychický vývoj člověka se uzavírá zhruba po dvaceti letech. Během této doby se musíme naučit zacházet se svým temperamentem: se strachem, se zlobou, se štěstím, s frustrací a s bolestí. Musíme se naučit rozpoznávat své pocity a zvládat problémy. Čím častěji bude naše životní zkušenost dobrá, tím jistěji budeme procházet dalším životem. Dobré zkušenosti jsou zásobou na horší časy.“ (Hauser, U., 2012, s. 51).*

Obrázek 1: Dvojčata



Zdroj: autorka práce

2 VÝVOJOVÉ MEZNÍKY VÝVOJE A VÝCHOVY DVOJČAT

U rodičů dvojčátek je samozřejmé, že nevědí „do čeho jdou“ a většina rodičů po narození dvojčat, alespoň zpočátku, trpí pocity, že nezvládají a že nejsou třeba tak výbornými rodiči, jak původně plánovali. Mállokterí rodiče dostanou šanci si příchod dvojčátek několikrát za život zopakovat a tak jejich tápání a obavy jsou pochopitelné. Proto je dobré mít možnost tyto prožitky ventilovat a mít se kam obrátit pro rady a podporu. Jak velká změna to bude, uvidí až po narození dětí. (Rulíková, K., 2008). V této části Bakalářské práce bude zpracováno téma vzniku dvojčat, bude podrobněji rozepsán - vznik jednovaječných dvojčat, vznik dvojevaječných dvojčat. Dále syndrom mizejícího dvojčete. Zvláštnosti - jedno dvojče trochu starší a siamská dvojčata. Bude podrobněji rozepsána etapa těhotenství s dvojčaty, téma porodu, zda se více dvojčat rodí císařským řezem (v literatuře bývá uváděno až 90%). Kojenecké období (do 1 roku), téma kojení, téma společné postýlky. Období od 1 – 3 let, předškolní období, mladší školní věk a starší školní věk. Bude rozpracováno i téma oblékání dvojčat, řeč dvojčat a případná logopedická péče i úskalí výchovy dvojčat.

„Rodiče dvojčat a vícerčat jsou často tlačeni k tomu, aby svým dětem vštěpovali vědomí jedinečnosti. Jsou často přesvědčováni, aby nedělali nic, co by mohlo podpořit vzájemné propojení mezi dvojčaty, například, ať je nepojmenovávají podobnými jmény, neoblékají je stejně a ať je při nástupu do školy nedávají do jedné třídy. Podle mého názoru si většina vícerčat vytváří svou vlastní identitu během svého růstu, ať už se to rodičům líbí, nebo ne... Nemůžeme u svých dětí kontrolovat jejich vědomí o sobě a vnímání sebe samých, ale můžeme ho (úspěšně nebo méně úspěšně) povzbuzovat.“ (Rulíková, K., 2009, s. 95)

2.1 Vznik dvojčat

Dvojčata jsou děti, které se narodí matce během jednoho porodu.

Jednovaječná dvojčata vznikají „chybou“ při dělení zárodečné buňky. Vajíčko, které je oplodněno jednou spermií se rozdělí (v různých stádiích vývoje). Výsledkem jsou pak dva jedinci s totožnou genetickou výbavou. Mají stejné pohlaví a jsou si k nerozeznání podobní. Když se vajíčko rozdělí do 3 dnů po oplodnění, má každý ze zárodků svou vlastní placentu i obě plodové blány. Pokud dojde k rozdělení mezi

3 a 7 dnem ode dne početí pak mají zárodky jednu placentu a jeden vnější plodový obal, ale dvě vnitřní plodové blány. Touto formou vzniká většina jednovaječných dvojčat. Může však dojít k tomu, ale je to velmi neobvyklé, že se vajíčko rozdělí mezi 8 a 12 dnem. Tyto zárodky pak mají jednu společnou placentu a vyvíjejí se v jedné společné dutině plodového vejce. Nejsou oddělena žádnou plodovou blánou. (Rulíková, K., 2008). Příčina vzniku jednovaječných dvojčat není známá.

Dvouvaječná dvojčata - dvě zralá vajíčka jsou oplodněna dvěma různými spermii. Při ovulaci se zpravidla uvolňuje jen jedno zralé vajíčko. Někdy se, ale stane, že se uvolní i dvě vajíčka. Každé dvojče má svou vlastní placentu i obě plodové blány. Každé z dvojčat má však svoji vlastní genetickou výbavu. Mohou pak být stejného i různého pohlaví. Dvojvaječná dvojčata se častěji objevují u žen afroamerického původu, u žen, které pocházejí z rodiny, kde se dvojvaječnost již vyskytla. Mluví se pak o genetické dispozici mít dvojčata. Dalšími uváděnými faktory jsou vyšší věk, vyšší hmotnost, oplodnění in vitro). Nezanedbatelným faktorem je užívání hormonální antikoncepce. (Rulíková, K., 2008)

Známý je i syndrom mizejícího dvojčete „...až jedna třetina dvojčetných těhotenství se v průběhu prvních třech měsíců změní na těhotenství jednoplovová. Tento syndrom se nazývá syndromem mizejícího dvojčete. Odumřelý plod je vstřebán placentou (vývoj přežívajícího plodu tím není nikterak narušen), nebo jej vstřebá přežívající plod (paradoxně tak může dojít k tomu, že člověk bez větších zdravotních problémů nosí odumřelý zárodek svého dvojčete na nějakém z vnitřních orgánů, nebo že člověk má tři ledviny jako pozůstatek svého dvojčete), případně odumřelý plod odejde se slabým krvácením nebo špiněním.“ (Rulíková, K., 2008, s. 15)

Nepříliš častým případem u dvojvaječných dvojčat tzv. dodatečné oplodnění (jedno dvojče trochu starší). To znamená, že i přes uhníždění vajíčka dojde opět k ovulaci. Při té je pak oplodněno i druhé vajíčko. Dojde tak k početí dvou jedinců v různé fázi menstruačního cyklu (možno dokonce i dvou cyklů). Dvojčata se pak narodí v jeden den a jsou v podstatě různě stará. Mají pak velice rozdílnou porodní hmotnost a různý stupeň zralosti. (Rulíková, K., 2008)

Mezi další zvláštnosti při početí dvojčat patří i Siamská dvojčata (dvojčátka jsou částečně srostlá).

Zajímavé je, ale je to spíše výjimečné, že matka dvojčaty otěhotní i dvakrát po sobě. Jedna z respondentek dotazníkového šetření je takovým případem (porodila dvojvaječná dvojčata dvakrát po sobě s odstupem cca 2 let).

2.2 Těhotenství s dvojčaty

Toto období se nazývá obdobím prenatalním – pro rodiče je dobou očekávání, než se jejich potomci narodí. Těhotenství s dvojčaty je samozřejmě náročnější než těhotenství maminek, které očekávají jedno miminko. Je zde samozřejmě i vliv skutečnosti, že cca 20% těhotenství s dvojčaty je výsledkem oplodnění in vitro (do dělohy matky je zavedeno více oplodněných vajíček), chemickou stimulací tvorby vajíček, fertilizací. Těhotenství s dvojčaty jsou riziková (komplikace v těhotenství, nižší porodní hmotnost novorozenců, předčasný porod, poporodní komplikace, vrozené vývojové vady....). S tím je samozřejmě spojen i větší lékařský dohled v průběhu těhotenství a často bývá maminka i část těhotenství hospitalizována v nemocnici. Těhotenství klade tedy velké nároky na maminku, samotná miminka a samozřejmě i na ostatní členy rodiny. Velkou roli zde sehrává i ekonomický faktor, kdy příprava na příchod dvou človíčků je samozřejmě velmi náročná. (Rulíková, K., 2008). Maminka, více než kdy jindy, potřebuje a vyhledává oporu u svých blízkých a společně s tátinkem dvojčátek se připravují na jednu z největších životních změn, že se stanou rodiči. Samozřejmě, že tato očekávaná velká změna se týká i širšího okruhu rodiny (prarodiče, případní sourozenci očekávaných dvojčat). V tomto období si rodiče uvědomí, že již nikdy se nebude jejich budoucí život podobat životu, který žili před tím, než se jim narodí jejich děti.

Důležitá je komunikace mezi partnery. Oba mají právo mluvit o svých prožitcích, obavách, doufání a očekávání. A tato komunikace by měla být pochopitelně obousměrná. Stejně důležitá je i komunikace rodičů s jejich nenarozenými dětmi, možnost prožívat s nimi toto období, povídat si s nimi, soustředit se na ně a dotýkat se jich. Již v tomto období jsou nenarozené děti schopné vnímat dotyky, světlo, zvuky a chutě. (Špaňhelová, I., 2003)

„.....dobře prožité těhotenství není věcí jen oněch devíti měsíců, nýbrž rodičovských postojů, které se tvoří celým předchozím životem, od časného dětství do dospělosti. Je tedy třeba se na těhotenství připravit a udělat všechno, aby si ho matka i otec v pravém slova smyslu užili – a s nimi i ti, kdo jsou jejich blízcí a kdo s nimi tvoří společenství širší rodiny.“ (Matějček, Z., 1996, s. 17).

2.3 0 – 1 rok dvojčat

Poměrně velké množství dvojčátek se rodí pomocí císařského řezu a nejčastější dobou, kdy dvojčátka přicházejí na svět je období před 37. týdnem. Hodně dvojčátek se tak skutečně rodí mezi 26. – 37. týdnem těhotenství a z toho plynou i problémy, jako je nízká porodní hmotnost, nezralost (viz. Graf 1). Důvodem k užití císařského řezu bývá problematická poloha dvojčat, nebo zdravotní stav dvojčat či matky. Záleží pochopitelně na nemocnici a konkrétním lékaři, jakému způsobu porodu dají přednost. Fyziologický porod probíhá stejně, jako když rodí maminka jedno miminko, jen s tím rozdílem, že druhé z dvojčátek přichází nejčastěji na svět za 8 – 10 minut po svém sourozenci.

Kromě možných zdravotních komplikací, řeší často maminka i problémy s kojením. Záleží na zdravotním stavu maminky, miminek a velmi často i na přístupu zdravotnického personálu, jak jí v tomto ohledu dovedou podpořit. Je však pravda, že zdravotnický personál má v tomto ohledu ještě pořád mnoho nedostatků, a tak je stále hodně maminek, která svá dvojčátka nezvládnou kojit (viz. Graf 2). A přitom právě mamince dvojčátek by z dobře zvládnutého kojení plynulo mnoho usnadněné práce a jejím dvojčátkům by bylo velkým přínosem. Umělé mléko je ekonomicky náročnou záležitostí a v případě dvojčat je pro rodinu velkým nákladem. Maminka by za podpory zdravotnického personálu v porodnici měla zvládnout techniky kojení dvojčat, ale bohužel často tomu tak není. Většina dvojčátek přichází na svět o něco dříve, a tak mnohdy maminka dvojčat nemůže zažít to, co maminka, které se narodilo jedno miminko. Jde o možnost být spolu po porodu, možnost mít děti u sebe, sžívat se s nimi. Důvodem je zdravotní stav dětí, většinou jsou umístěna na nějaký čas na oddělení pro nedonošená miminka. Maminky dvojčátek jsou často propuštěny domů bez dětí, jezdí se spolu se svým partnerem na miminka dívat.

„Je stará zkušenost, dnes ostatně už i výzkumně potvrzená, že si matky obtížně vytvářejí vztah k nedonošeným dětem, ošetřovaným na speciálních odděleních, když jsou od nich třeba na dlouhé týdny odloučeny. A jiná taková zkušenost, stejně výzkumně doložená, říká, že velké obtíže v tomto směru mají matky dvojčat, jestliže jedno z nich si třeba odvezly hned z porodnice domů a druhé dostaly až po delším jeho pobytu na oddělení nedonošenců. Svěřují se, že jim to druhé dítě připadalo cizí, nezvyklé, ne jejich. Musí překonat určitý vnitřní odpor, aby je mohly přijmout.“ (Matějček, Z., 1986, s. 74). Péče o dvojčata je samozřejmě mnohem náročnější než

o jedno miminko. Maminka se musí vyrovnat s dvojnásobným krmením, přebalováním, nočním vstáváním ke dvěma miminkům a často i s rehabilitací miminek (viz. Graf 7). Vše je pro maminku i celou rodinu pochopitelně nové a celá rodina si musí utvořit vlastní systém a řád, jak se s příchodem dvou miminek najednou vyrovnat. Velikou roli zde sehrává tatínek dvojčátek, který je pro maminku, jak citovým, tak i ekonomickým základem. Již od prvních dní se vytvářejí rodičovská pouta k dětem a děti si vytvářejí pouta ke svým rodičům. Děti i rodiče se vzájemně poznávají. Každé dítě je individualitou a i každý pár dvojčátek je jiný.

Ve chvíli kdy si rodiče přinesou svá dvojčátka domů, nastává tedy období velké změny životního stylu, období kdy se musí celá rodina (i případní sourozenci dvojčátek) přizpůsobit změnám, které zcela zákonitě v rodině nastanou. Jednou z možností, která by rodičům dvojčátek mohla ulehčit sžívání s dvojčátky je možnost ukládat je do společné postýlky. Kromě toho, že jedna postýlka zpočátku zabírá méně místa, je toto uspořádání pro maminku praktičtější. Na jednom místě má maminka obě miminka a to může usnadnit jejich kontrolu. Miminkům toto uspořádání možná i simuluje společný pobyt v děloze, lépe udržují tělesnou teplotu, a tak hodně maminek dává tomuto uspořádání přednost a svá miminka pak považují za klidnější. Dokonce některé nemocnice dnes umožňují maminkám ukládat svá dvojčátka do společné postýlky na novorozeneckém oddělení. Podmínkou je pochopitelně dobrý zdravotní stav dvojčátek. Některé nemocnice však tuto možnost maminkám neumožňují a mají proto své důvody (např. velikost postýlek, zdravotní stav dětí apod.....). Je ale pochopitelně na rodičích, jak si to zařídí ve svém domácím prostředí (viz. Graf 3). Vše své snažení rodiče přizpůsobí tomu, aby byl spánkový režim jejich dětí co nejlepší. Některým dvojčátkům nemusí společná postýlka vůbec vyhovovat a naopak se mohou navzájem budít. Dobrý spánkový režim je kromě kojení další důležitou věcí, které rodiče dvojčátek řeší (viz. Graf 4). Důležité je časem zavést dětem pevný režim (Rulíková, K.,2009). *„Děti dokonce i jednovaječná dvojčata, mohou být každé jiné, některé z nich může mít například lepší start do života než ostatní. U dítěte, které již od narození pláče, jen když se dožaduje potravy, a mezi jídly dobře spí, se může přiměřený spánkový vzorec vyvinout dobře. Na druhé straně dítě, jež mělo malou porodní váhu, bylo nedonošené, potřebuje častější krmení, bylo nemocné, nebo trpělo kolikami, a tudíž mohlo spát jen po kratších časových úsecích, mívá spánkový vzorec vyvinutý špatně.“* (Rulíková, K., 2009, s. 60).

První rok v životě dětí je obdobím plným změn a rychlého vývoje dětí. Každý měsíc přináší nové dovednosti a schopnosti dětí. Je to období kdy se rozvíjejí citové

vztahy a kdy se objevují počátky učení se. *„Tak jako pro základy v učení, tak pro základy v citových vztazích je dobře, aby prostředí, které rodiče vytvoří, bylo citově vřelé a pokud možno stálé.“* (Matějček, Z., 1996, s. 27) V prvním roce svého života děti získávají základní důvěru v lidi a svět. Vývoj i jednovaječných dvojčat může mít trochu rozdílné tempo, ať je to již dáno zdravotním stavem nebo samotnými dvojčaty. Rodiče by k tomuto faktu měli přihlížet a respektovat rozdílné tempo dvojčat a hlavně nesrovnávat svá dvojčata s dětmi ostatních rodičů.

2.4 1 – 3 roky dvojčat

Období od jednoho roku do tří let věku dětí se nazývá batolivé období. Je to období, kdy se rozvíjí chůze a řeč dětí. U rodičů dvojčat je toto období pravděpodobně jedním z nejnáročnějších. A to z několika důvodů. Uhlídat dvě děti, aby se nezranily při svých „chodících pokusech“ a při svých „průzkumných cestách“ po svém okolí je opravdu náročné. Dvojčata jsou již velmi pohyblivá, pobíhají, neposedí, zkoumají. Ne vždy se dvojčata vydávají stejným směrem a tak když jedno kráčí směrem k severu, druhé z dvojčat se rádo vydá směrem na jih. (Rulíková, K., 2008.)

„Během prvního roku života se citové vazby dítěte soustředí převážně kolem „mateřské osoby“ nebo „mateřských osob“ jež jsou v jeho blízkosti. Do dvou let a pak v rozvinutějších formách dál a dál se však jeho citové a společenské vazby budou rozšiřovat, diferencovat, ale také spojovat, soustřeďovat, integrovat ve větší celky. Dítě dospěje k představě rodiny a domova.“ (Matějček, Z., 1996, s. 37 - 38). Děti si v tomto období uvědomují svoji svébytnost, pokoušejí se prosadit svou vůli, svá přání, své potřeby, neumějí čekat, jsou rády středem pozornosti, žijí pro okamžik. Učí se jíst lžičkou, pít z hrnečku, rychle se vyvíjí řeč a dobře rozumějí tomu, co po nich rodiče chtějí. Většinou si říkají svým jménem. Dvojčátka si ráda nejdříve hrají vedle sebe a pozorují hru svého dvojčete, ale také samozřejmě soupeří a učí se tomu základnímu ve spoluzití, umění počkat, tolerovat jeden druhého a tomu by měli být rodiče nápomocni. Jde spíše o to, aby rodiče v této etapě dokázali zařídit, aby si spolu uměla hezky pohrát (vedle sebe), aby v jeden okamžik nechtěla tutéž hračku a aby si tak vzájemně nepřekážela. Rodiče by měli svým dvojčátkům zajistit dostatek příležitostí ke hře. (Matějček, Z. 1986) *„Děti si musí hrát, aby samy sebe mohly vnímat jako*

kompetentní. Kompetence představuje nejdůležitější ochranu proti bezmocnosti. Tím, že si děti hrají na to, až budou velké, skutečně rostou.“ (Hauser, U., 2012, s. 61).

Děti v tomto období poznávají i vztah mezi rodiči navzájem a vztah mezi sebou a svými sourozenci, začínají si uvědomovat své vlastní já, které je především u dvojčat velmi důležité. Vytváří se identita dítěte. Pro rodiče je velmi přínosné, pokud uplatňují jednotnou výchovu a dokážou se dohodnout. Ušetří si tak mnoho nesnází. *„Je to strategie, která dodává rodičům jistotu, že se mohou spolehnout jeden na druhého, a také je to výhodné pro dítě, lépe se orientuje v požadavcích, které jsou na ně kladeny, i ve vztazích v rodině.“ (Špaňhelová, I., 2003, s. 81).* Kolem třetího roku probíhá období vzdoru. Záleží na temperamentu jednotlivých dětí, na výchovném přístupu rodičů, jak si s ním poradí. Je to období, kdy si děti zkoušejí, co mohou a nemohou, jaké jim jejich rodiče dají hranice. *„Rodičovský přístup ke dvojčatům má bezesporu velký vliv na jejich další vývoj, především na vytváření vlastní identity. Citová vazba mezi matkou a dvojčaty je ve větším ohrožení než vazba mezi matkou a samostatně narozeným dítětem. Vazba mezi rodiči a dvojčaty se může snadno ztratit, protože dvojčata si vystačí sama. Pokud rodiče posílají, aby si hrála sama (a ona to od určitého věku dokážou), může se stát, že později už děti rodiče do hry nevezmou a křehká citová vazba se tak pomalu může vytrácet.“ (Rulíková, K., 2008, s. 26).*

„Z těchto výzkumů mimo jiné vyplývá, že i dvojjaječná dvojčata, která si geneticky nejsou bližší než ostatní sourozenci, jsou si přece jenom bližší psychicky a to zřejmě proto, že přijímají stejné podněty z prostředí a navíc, že jsou sama jedno druhému vrstevnickým prostředím. Žijí v jedné současnosti. Jejich stejnověkost a současnost se pak někdy také stávají jejich specifickým psychologickým problémem“. (Matějček, Z., 1992, s. 85).

Specifickým problémem při výchově dvojčat je řeč, resp. opoždění řečového vývoje. Dvojčata spolu sdílejí prostor a to neustále, mají stejné podněty. Hrají si většinou nejčastěji spolu a jsou si soběstačná. Nepotřebují tedy tolik vyhledávat kontakty s okolím. Nejvýraznější rozdíly v řečovém vývoji mezi dvojčaty a dětmi narozenými samostatně byly pozorovány mezi druhým a osmým rokem života. (Rulíková, K., 2008,). Je důležité v tomto období dopřát dvojčatům dostatek podnětů z okolí, stýkat se s jinými rodinami a s jinými dětmi, aby dvojčata nezůstala odkázána jenom na sebe. U části dvojčat někdy může dojít ke vzniku tzv. řeči dvojčat (kryptofázie). Kryptofázie vzniká z vymyšlených výrazů a je přizpůsobená řečovým

možnostem dětí. Je výrazově chudá, artikulačně primitivní a slouží k jejich vzájemnému dorozumívání. Okolí jí většinou nerozumí a i tato skutečnost může přispívat k určité izolovanosti dvojčat. Řečové schopnosti a komunikační dovednosti se mohou o mnoho zlepšit v mateřské škole. Logopedická náprava je mnohem těžší, dvojčata se v nesprávné výslovnosti utvrzují, komunikují přece převážně spolu (viz. Graf 15). Proto je nutné počítat s tím, že dvojčata, nebo jedno z nich, projde logopedickou péčí, již jako předškolák a nebo i v mladším školním věku. (Rulíková, K. 2008)

Dalším specifickým rysem při výchově dvojčat je, že někdy rodiče upřednostňují stejné oblečení pro svá dvojčátka. Záleží pochopitelně i na tom, zda se jedná o stejné pohlaví dvojčat nebo zda je to chlapec a děvče, kde samozřejmě nedochází k tomu, že by dvojčata byla úplně stejně oblékána. Rodiče dvojčat často svá dvojčátka oblékají stejně z důvodu estetických (hezký pohled) nebo praktických. Alespoň občas je dobré oblékat dvojčata rozdílně (především u jednovaječných), aby si tak lépe uvědomovala svoji identitu. Ve většině případů stejné oblečení časem vymizí, protože dvojčata se budou chtít přirozeně lišit. Jen u některých tento zvyk přetrvává až do dospělosti. Dvojčátka, než dospějí do věku, kdy se chtějí sama odlišit, někdy sama lpí na stejných věcech a často se o hračky a oblečení perou (viz. Graf 9). Osobní zkušenost autorky je též podobná a zdá se lepší, když rodiče ke svým dvojčatům přistupují s citem k jejich individuálním potřebám a k individuální situaci v rodině. I násilné oddělování dvojčat není dobré, pokud je jejich citová vazba tak silná, že tím strádají. Avšak v případě, že jsou ochotná trávit čas, např. s jedním z rodičů nebo prarodičů odděleně od svého sourozence, mohou být takové situace pro obě dvojčata přínosem. (Rulíková, K., 2008)

„Zajímavé jistě je, že většina dvojčat (ať už se jedná o dvojčata jednovaječná či dvojvaječná) si je „podobná“ podle toho, zda se narodila jako A (první) nebo B (druhá). Áčka bývají silnější, průbojnější, vyrovnanější, dominantnější, prostě vůdčí typy daného páru, zatímco „Béčka“ bývají slabší (i zdravotně), závislejší a v páru přizpůsobivější, nechají se vést svým dvojčetem.“ (Rulíková, K., 2008, s. 34). V dotazníkovém šetření toto tvrzení potvrzeno nebylo (viz. Graf 8).

„Během života si však dvojčata často vymění role nebo prostě přijmou roli odlišnou – nejspíš v zájmu zachování psychologické rovnováhy.“ (Segalová, N., 2009, s. 156).

2.5 Předškolní věk

Jde o další velmi významnou etapu v životě dětí. V této etapě děti překračují rámec své rodiny, začleňují se do společnosti, učí se pravidlům, právům, povinnostem a hlavně se učí důležitému vztahu – přátelství. Je to závažná změna v životě dětí, které byly dosud zvyklé na náruč rodičů. Ve světě dětí začíná být patrný vliv ostatních dětí (mimo rámec rodiny). Děti jsou v jejich společnosti a podle toho jaké samy jsou, jaké jsou jejich schopnosti a co také od ostatních dětí vydrží, jsou přibírány do jejich společnosti a také touto dětskou společností hodnoceny nebo odmítány. V mateřské škole dvojčata přicházejí do styku s jiným kolektivem než je rodina. Jsou nucena se vyrovnat s jinou autoritou. Přivykání na nový režim by mělo být pozvolné. Některé mateřské školy nabízejí rodičům možnost nějakou dobu pobývat v mateřské škole i s dětmi. Rodiče by se tedy před vstupem svých dvojčat měli sami seznámit s pravidly a možnostmi, která určitá mateřská škola nabízí. Před samotným vstupem dvojčat do školky je vhodné si o této změně s dvojčaty povídat a vyprávěním dvojčata na tuto změnu připravit. I samotná návštěva mateřské školy je přínosem. Dvojčata tak uvidí prostředí, paní učitelky, hračky a lépe tak budou vědět, do jakého prostředí půjdou. Dvojčata se potřebují naučit žít podle určitých pravidel, žít v kolektivu, odpoutat se od rodiny, odpoutat se od svého dvojčete, přijmout cizí autoritu. (Matějček, Z., 1992) Pro dvojčata je tato etapa počátkem hledání svého vlastního kamaráda. U některých dvojčátek je tento proces snazší u některých méně. V tomto období začínají navazovat přátelské vztahy se svými vrstevníky. Některá dvojčata si pořád ještě stačí ve svém mikrosvětě a pouštějí okolní svět do svého jen velmi pozvolna. Dětský svět v mateřské škole je pro dvojčata velmi lákavý, nejdříve mohou pozorovat, co dělají jejich vrstevníci, a to je pro dvojčata ohromně zajímavé a později se k nim mohou i přidat. Nežádka se stává, že v této době si jedno z dvojčat nalezne v mateřské škole kamaráda a s tím pak prožívá část dne. Druhé z dvojčat se může v této době cítit smutné a ochuzené, opuštěné. Někdy mají dvojčata kamaráda společného. Dvojčata (zvláště pokud se jedná o jednovaječná) mohou být brána jako společná jednotka a to jak mezi dětmi, tak i od paní učitelky. Dvojčata se s tím někdy těžko vyrovnávají. To je jedna ze závažných skutečností, které by měli rodiče dvojčat s pedagogy řešit. Jedna z maminek v dotazníkovém šetření uvedla, že na její dcery bylo běžně voláno Gabko-Myško, protože jejich okolí se je ani nesnažilo rozeznat, a to jak ze strany pedagogů, tak i ze strany dětí. Rodiče i pedagogové by měli dbát, aby dvojčata mezi sebou zjevně neporovnávali a nehodnotili je. Většinou, i u jednovaječných dvojčat, je jedno z dvojčat

šikovnější a nadanější na určité věci. Dvojčatům je toto hodnocení nepříjemné a ještě více se pak mezi nimi rozvíjí jejich rivalita. Souboje o hračky, oblečení, rodičovskou pozornost a vlastně o cokoli, jsou rodičům dvojčat dobře známé. (Rulíková, K., 2008), „*Od dvojčat se však očekává, že budou stejná, a to podstatně ovlivňuje i jejich „dvojčecí“ rivalitu. Proto je pro rodiče dvojčat tak důležité, aby překonali tyto stereotypy, škatulkování a srovnávání a stále podporovali rozvíjení vlastní individuality každého z nich v kontextu jejich vzájemných vztahů.*“ (Rulíková, K., 2009, str. 145) V předškolním věku dvojčata ráda věci prozkoumávají a ptají se na věci, které kolem sebe vidí. Je to přirozené, ale pro rodiče dvojčat pochopitelně náročné. Odpovídat na nekonečné otázky ve dvojím provedení vyžaduje velkou dávku trpělivosti. V tomto období se také maminky dvojčat často vrací zpět do práce a tak čas, který mohou trávit se svými dětmi, začíná být omezen. Přesto by si rodiče měly najít čas na chvíli popovídání se svými dětmi, třeba na společné vycházce, nebo večer před spaním, a každému ze svých dětí (dvojčat) dát prostor pro vyjádření jeho zážitků a pocitů (viz. Graf 14)

„Rodiče dětí narozených jednotlivě se mohou rozhodnout, zda vůbec budou mít druhé (třetí, další) dítě a jak velký věkový odstup mezi nimi chtějí mít. Kromě toho, že pořadí narození dětí má vliv na vývoj jejich osobnosti (hovoříme o tzv. sourozeneckých konstelacích), má také vliv na způsob a styl výchovy v rodině. Starší sourozenci mívají vůdčí roli, mladší je následují. Starší děti mají více svobody, ale také větší zodpovědnost právě proto, že jsou zralejší. Mladší děti své starší sourozence pozorují, napodobují je a učí se od nich. Existuje tedy zcela přirozený rozdíl ve schopnostech dětí v závislosti na jejich věku.....“

Ale dvojčata jsou stejně stará a většinou na stejné vývojové úrovni. Čelí všem životním milníkům současně, ve stejný okamžik. Začínají lézt i chodit přibližně ve stejnou dobu, společně se učí chodit na nočník a zpravidla začínají stejně i školní docházku.“ (Rulíková, K., 2009, s. 143 – 144).

Rodiče, kteří mají více dětí narozených v několika letech po sobě, procházejí vývojem i jako rodiče, dozrávají po rodičovské stránce. Pokud se však dopustí případných chyb, mohou se poučit. Rodiče dvojčat své děti vychovávají najednou, v jedné životní etapě, a tuto možnost opakování nemají a případné nápravy svých chyb nemají možnost uplatnit. Dvojčata postupně procházejí svými životními etapami, ale schopnost být „tým“ se většinou rozvíjí velmi brzy. Pořekadlo, že v jednotě je síla je pravdou a málokterý z rodičů dvojčat by chtěl odporovat. Dvojčata umí spolupracovat

při vymýšlení různých „kulišáren“, ale i v tom, jak udolat své rodiče. Jednu chvíli proto dvojčata působí jako sehraná jednotka, ale zanedlouho se mohou prát o maličkost a to velmi urputně. Dvě stejně staré děti jsou prostě silná konkurence. (Rulíková, K., 2009)

Dvojčata jsou každé trochu povahově jiné (i jednovaječná dvojčata). Jedno z dvojčat se často lépe prosazuje ve společnosti, lépe komunikuje s okolím. Rodiče by měly dbát, aby i druhé z dvojčat dokázalo přiměřeně komunikovat a prosazovat se a aby nebylo, třeba i usurpováno svým dvojčetem. Dvojčata, ať už se jejich vztahy pohybují někdy na „ostří nože“, někdy prožívají souznění, mají od počátku někoho blízkého (věkem) vedle sebe, mají si s kým hrát, mají možnost sdílení svých radostí i strastí, mohou si vyprávět své přání, prožitky a nápady a právě díky stejnému věku bývá jejich pouto tak silné. Drobné půtky a šarvátky by si měla dvojčata řešit sama a rodiče by do těchto šarvátek měli vstupovat až tehdy, pokud již překračují určité hranice (dané rodiči). Každé z dětí chce prosadit svou osobnost a hájí svůj zájem i svůj životní prostor. Formuje se zde i smysl pro spravedlnost, ale je na rodičích, aby určili pravidla ve hře. V případě konfliktu by každé z dvojčat mělo mít možnost říct, co se stalo, jaký má na věc názor a až pak by měli rodiče dělat závěry. Není to vždy lehké, ale nemělo by existovat něco jako kolektivní vina. (Rulíková, K. 2008)

Při komunikaci s dvojčaty je vhodné, pokud se rodiče svých dvojčat ptají na jejich osobní názory. Na to, jaký dárek si jednotlivě přejí, proč chtějí třeba stejný, kam pojedou, jak chtějí trávit volný čas, apod.. Rodiče se možná budou divit, co se od svých dvojčátek dozvedí a co si jejich dvojčata myslí. Rodiče mají pochopitelně právo korekce chování svých dětí, mají dokonce povinnost stanovit jim hranice, které nesmějí být v rámci rodiny překračovány a měly by jim také umět zdůvodnit, proč se určité věci nedělají nebo nesmějí. Dvojčatům to ulehčí orientaci v životě a usnadní se tak i komunikace v rámci rodiny. Děti mají potřebu určitého řádu a potřebu životní jistoty. Vlastní výchovné postoje rodičů jsou ovlivňovány jejich vlastními zkušenostmi z dětství, vztahy se svými vlastními rodiči, inteligencí, vzděláním a hodnotami. Rodičovské postoje souvisí i s kázní, která v rodině panuje. Najít. tzv. zlatou střední cestu mezi příliš přísnou a příliš povolnou výchovou je určitě složité. Nicméně jako velmi důležitá se jeví rodičovská důslednost. Dvojčata by měla vědět, jaké jsou jejich povinnosti, co mají dělat, co se nesmí a jaké tresty budou případně následovat. Rodiče by si však měli být jisti, že dvojčata na dané povinnosti stačí a že odpovídají jejich vývojové etapě. Přísnost rodičů by měla být přiměřená a měli by respektovat i individualitu dětí. Rodiče své děti většinou trestají neradi a vždy by měli myslet na odpuštění a vždy svým dětem znovu otevřít rodičovskou náruč. A tak tedy přístup ke

každému z dvojčat by měl být individuální. S každým z dvojčat by měli rodiče jednat podle jeho individuality. Předpokladem je, aby svá dvojčata dobře znali, aby se o jejich charakteristické a osobité rysy zajímali a dokázali se do nich vcítit. To, že si rodiče s dvojčaty dokážou povědět o svých přáních, očekáváních, starostech navzájem pro každé z dvojčat hodně znamená. (Matějček, Z., 1996)

2.6 Mladší školní věk

Společná třída - ano nebo ne? To je jedna z důležitých otázek, které rodiče dvojčat před nástupem dětí do školy řeší (viz. Graf 16). Většina rodičů volí společnou třídu, vede je k tomu asi praktičnost (dvojčata mají stejné úkoly, vyučování končí ve stejnou dobu, stejné doba konání případných výletů apod...), ale asi někdy i obava, aby tandem, který byl na sebe dosud zvyklý nějak netrpěl. Psychologové často doporučují, aby dvojčata nastoupila každé do jiné třídy, aby byla tak ochráněna před případným srovnáváním a i jejich identita se z jejich pohledu lépe utváří. Záleží však spíše na konkrétních dvojčatech, na jejich vzájemné závislosti i na jejich konkrétní situaci v rodině, kterou rodiče většinou posuzují ze svého hlediska i z hlediska svých dvojčat. (Rulíková, K., 2008)

V tomto věku si již většina dvojčat vydobude své místo ve společnosti, má svého kamaráda a svůj osobní svět, ale vazba na svého sourozence je stále velmi silná. Výběr školy je proto pro dvojčata velmi důležitý. Dnes mohou rodiče vybírat ze škol státních i soukromých i z různých typů vzdělávacích programů. Na druhou stranu rodiče a dvojčata žijící ve vesnicích možnost velkého výběru nemají, pokud rodiče nejsou ochotní děti denně dovážet do vyhlédnuté školy. Nejdůležitější bude, aby škola byla ochotná s rodiči i s jejich dětmi komunikovat a řešit případné problémy nebo připomínky. Nástup do školy je tedy velikou změnou, jak pro rodiče, tak i pro jejich potomky. (Rulíková, K., 2008)

Školák v první třídě by měl umět přijímat úkoly, spolupracovat, měl by zvládnout řeč. Školáček, který má stále s řečí potíže může mít problémy se skládáním slabik, hláskovou analýzou, čtením a pak později i s diktáty. Klíčovou schopností je soustředění. V prvních letech rodiče musí svá dvojčata podporovat a plně se účastnit příprav do školy, a to nejspíš s každým z dvojčat zvlášť. Je vhodné práci na domácí přípravě s dvojčaty střídat, není vhodné vypracovávat vše s jedním z dvojčat v jednom

zápřahu. Je to časově a psychicky náročné. Pokud se však rodiče s dětmi doma neučí, sami zjistí, že brzy ztratí přehled, co děti ve škole probírají, jak jim to jde a jaké mají výsledky. Rodiče by se měli pokusit svým dětem rozumět, vědět co jim jde a co nejde a v tom co jim nejde dětem pomáhat. Někteří učitelé umožňují rodičům přijít se do třídy podívat na průběh vyučování. Rodiče dvojčat by tak mohli získat možnost nezávisle sledovat, jak jsou jejich dvojčata schopna se zapojit a jejich interakci s ostatními dětmi. (Šrámková, M., 2005)

Pedagogové by ve škole neměli srovnávat dvojčata, jejich studijních úspěchy či neúspěchy (viz. Graf 17). Dvojčata jsou na to velmi citlivá a je proto vhodné, aby rodiče takovému srovnání zamezili (upozornit pedagogy) a ani oni sami by se této chyby neměli dopouštět. Některá dvojčata si vzájemně přejí úspěch, některá se motivují, některá spíše srážejí, někdy jsou rozdíly ve schopnostech dvojčat. To vše musí rodiče dvojčat zhodnotit, pokud se v této životní fázi rozhodují, která z alternativ (společná třída nebo zvlášť) je pro jejich dvojčata vhodná. V tomto věku také již dvojčata potřebují trochu svobody, aby mohla o sobě rozhodovat a tak komunikace s dvojčaty o možnosti společné nebo oddělené třídy, by pro rodiče měla být samozřejmostí. (Rulíková, K., 2008) Není vhodné, aby je paní učitelka oslovovala pouze jako dvojčata, kluci, holky. Měla by se snažit nazývat je jménem a stejně tak jejich spolužáci. Dvojčata by měla být hodnocena individuálně. Pokud se objeví obtíže, rodiče, děti i učitelé by je měli zdolávat společně.

„Tedy, jak už bylo řečeno, Martina s Františkem bylo skoro nemožné od sebe rozeznat a oni se rozhodně nesnažili to někomu usnadnit. Úplně stejně se oblékali, česali a ke svačině nosili stejně velké chleby. Paní učitelka Naděžda Chlupatá byla se třídou vcelku spokojena, jen u dvojčat musela být neustále ve střehu, protože každý z nich se učil jen polovinu předmětů a nechával se zkoušet za oba. A málokdy na to paní učitelka přišla. „Mám jen štěstí, že nejsou tři,“ říkala si pro sebe paní učitelka“. (Rillich, I., 2006, s. 20-21).

Rodiče by také měli vědět, že výborné školní výsledky nejsou vše. Měli by mít vůči svým dětem rozumná očekávání.

2.7 Starší školní věk

Je to období, kdy dvojčata už nejsou tak poddajná, jako byla na začátku své školní éry, špatně snášejí pocity méněcennosti, odlišování se, posměch a ponižování. Nechtějí být rodiči příliš kontrolována a chtějí být brána jako „velká“. Touží po větší dávce samostatnosti. Ovlivňuje je již okolní prostředí, učitelé, spolužáci, média. Začínají o svých rodičích pochybovat. (Matějček, Z., 1986)

„Ve věku od osmi let výš se na utváření vlastního „já“ dítěte čili jeho tzv. identity významně podílí vědomí příslušnosti k vlastnímu pohlaví. Nyní chlapci přijímají identitu mužskou a dívky identitu ženskou. Znamená to, že toto období je mimořádně citlivé a náročné z hlediska mužských a ženských vzorů, které má dítě kolem sebe a které poznává v každodenním životě a ne jenom na návštěvě nebo na televizní obrazovce.“ (Matějček, Z., 2000, s. 107)

Rodiče dvojčat by především v tomto období měli dbát, aby jejich dvojčata měla možnost rozvíjení svých zájmů. Zároveň je vhodné dvojčata množstvím kroužků nepřetěžovat. *„Především děti z velkých měst (a zejména výběrových škol) se stávají i zásluhou přemíry kroužků nejvytíženější dětskou generací, jaká kdy existovala. Podle Biddulpha „průměrné dítě má dnes jen velmi málo času být jen tak dítětem.“* (Biddulph In: Šrámková, M., 2005, s. 85). Případné napětí mezi dvojčaty lze eliminovat, pokud se rodiče (jeden z rodičů) naučí společně s jedním z dvojčat něco pěkného vytvořit pro druhé z dvojčat a pak naopak a naučit tak svá dvojčata spolupráci. Dvojčata by měla mít i své zajištěné soukromí. *„Žárlivost a rivalita mohou svým způsobem dokonce pozitivně stimulovat sociální a kognitivní vývoj dítěte, přispívat k diferenciaci jeho osobnosti a k utváření jeho identity atd. V rodinném soužití jsou vyvažovány, zušlechťovány a sváděny do sociálně užitečných kolejí zmíněnými pozitivními stránkami sourozeneckého vztahu. Nepříjemné a nebezpečné je to tehdy, když překročí zdravou míru.“* (Matějček, Z., 1992, str. 79)

Období kolem jedenácti let je obdobím, kdy děti mění svůj idealizovaný pohled na rodiče na pohled kritický a tímto kritickým pohledem je provázejí po dobu své puberty. V průběhu puberty se také rivalita přesunuje do polohy sourozenecké solidarity a „dvojčecí“ solidarita umí rodiče dvojčat také pěkně potrápiti. Jedna z dotazovaných maminek si povzdychla *„Nevím co je horší. Zda to, že se v minulosti pořád rvali nebo to, že spolu proti nám pečou.“* Rodiče tak pomalu plynule přejdou do období puberty u dvojčat. Pokud se rodičům podaří zachovat klid a aplikují selský

rozum, jejich dvojčátka většinou dospějí v zodpovědné jedince se svým místem ve společnosti. (viz. Graf 18, Graf 19, Graf 20)

Obrázek 2: Dvojčata ve škole



Zdroj: Rillich, I., Vítejte v Pumelicích (a snad se ani nepřezouvejte),
Chrontodont, 2006

3 RODIČOVSKÁ PODPORA A PODPORA RODIČŮ DVOJČAT

V této části budou podrobněji rozpracována témata - role partnera a role prarodičů a jejich význam. Zmíněna bude i sociální podpora rodičů ze strany států.

Narozením dítěte často zcela dochází ke změnám priorit, které otec i matka do této chvíle měli. Pro matku je velkým přínosem, pokud se otec rozhodne zapojit do předporodních příprav a případně navštěvovat spolu s maminkou předporodní kurzy, stává se tak aktivní součástí. Může se ale pochopitelně stát, že partner není ochoten se do těchto aktivit zapojit, pak by ale partnerka jeho zapojení do těchto aktivit neměla vyžadovat. Otec je tedy důležitou součástí vývoje a výchovy svých dětí. Otcovským podílem na výchově a na péči o malé dítě se v dnešní době zabývá mnoho psychologických a sociologických průzkumů, které zkoumají rodinný život. *„A ukazuje se, že je to otázka nesmírně důležitá. Tak se například v jednom výzkumu prokázalo, že tam, kde otec o dítě pečuje a dovede pečovat, nedochází při přechodných neshodách v manželském životě zdaleka tak často k rozvodům jako tam, kde se otec na péči dítě nepodílí.“* (Matějček, Z., 1986, s. 82). Podobně jako otec jsou důležití i prarodiče. Prarodiče – dědeček a babička patří do širší rodiny a jsou nesmírně důležití. Prarodičovství je vlastně další životní fází. Rodiče své děti milují, ale zároveň je musí vychovávat. Musí stanovit hranice a trvat na dodržování pravidel. Láska prarodičů je klidnější, méně konfliktní. Prarodiče ovlivňují život v rodině svých dětí a svá vnoučata. Toto ovlivňování může být velmi kladné, přínosné a nebo samozřejmě nikoliv. Někteří prarodiče se na svá vnoučata od počátku těší, jiní přijímají zprávu o příchodu vnoučat rozpačitěji. Záleží vždy samozřejmě na konkrétní situaci rodiny, na ekonomických podmínkách, na emocionálních vztazích apod.. Někteří prarodiče dokonce ekonomicky podporují své děti (rodiče a celou novou rodinu). Prarodiče mohou mít vliv na výchovu svých vnoučat, někdy mohou zastupovat rodiče (tam kde to z nějakého důvodu nefunguje). Mohou samozřejmě ovlivňovat i emocionální soužití mezi partnery. Je tedy patrné, že prarodiče jsou nedílnou součástí rodiny. (Matějček, Z., Dytrych Z., 1997).

3.1 Role partnera

„Během evoluční historie lidstva ženy často dovedly získat mnohem více zaopatření pro své děti pomocí jednoho partnera než pomocí několika dočasných sexuálních partnerů. Muži zaopatřují své manželky a děti v takovém rozsahu, který je u primátů bezprecedentní. Tak např. u všech ostatních primátů samice musí spoléhat pouze na své úsilí získat potravu, protože samci se o potravu se svými partnerkami nikdy nedělí. Naproti tomu muži sami zajišťují potravu, nalézají přístřeší a hájí teritorium. Muži chrání děti.“ (Buss In: Bakalář, E., 2002, s. 124)

Co je rodina? Máma, táta a děti (pokud máme na mysli ten nejzákladnější okruh). Do širšího okruhu patří pak samozřejmě i prarodiče a další rodinní příslušníci. Je pravdou, že v dnešní době nežijí všechny páry v manželství a někdy ani otec, který děti vychovává, není otcem biologickým, ale vždy je důležitou částí rodiny. V této bakalářské práci není rozdíl mezi pojmem otec a partner. Otec (partner) očekává svá dvojčata se stejně smíšenými pocity jako maminka (radost, obavy, očekávání.....). (Špaňhelová, I., 2003) *„Každý otec toto „nové období prožívá vlastním způsobem. Otec určuje míru stability rodiny. Poskytuje matce a dítěti oporu a podporu. On je tím, kdo dává ženě pocit jistoty, bezpečí a ochrany při společném očekávání dítěte.“* (Špaňhelová, I., 2003, s. 14). Období očekávání, než se děti narodí, je náročné i pro tatínky, mění se celkový způsob spoluzití, komunikace mezi partnery, která se více točí směrem k očekávaným dětem. Vzhledem k náročnosti těhotenství s dvojčaty nastává pro partnery maminek mnoho změn již zpočátku těhotenství. Vzhledem k rizikům, která z těhotenství s dvojčaty vyplývají, jsou partneři (otcové) nuceni více se zapojit do péče o domácnost a nezřídka již ze začátku těhotenství zcela přebírají ekonomické zajištění rodiny.

„..... pro celé partnerské soužití platí, že vzájemná vazba manželů je vždy prioritní, až na druhém místě je vazba mezi dítětem a matkou nebo dítětem a otcem.“ (Špaňhelová, I., 2003, str. 15). Špaňhelová dále uvádí o pocitech otce (novorozenecké období). Otec prožívá radost z narození dítěte, pocit velkého štěstí, úžas a pocit zázraku, vděčnost manželce za tak nádherný dar, hrdost – „jsem otec“, obavy z finanční situace, obavy ze ztráty své priority u manželky, obavy z výchovy dítěte. Lze tedy konstatovat, že nejdůležitější je zdravý vztah, dobrá komunikace a vzájemná úcta mezi manželi (partnery). Muž by měl být ženě oporou, poskytnout bezpečí a zajištění.

Ve výchově dětí většinou otec bývá tím, kdo se v rodině vyskytuje méně často, ale zajišťuje rodinu finančně. Často také bývá větší autoritou a o svých příkazech tolik nediskutuje. Je pro děti vzácnější. Pro děti je otec velkým přínosem, umí věci, které matka neumí a nedělá (např. opravit auto, lepit modely, postavit draka, vyrobit prak apod.). Dobře patrný je i rozdíl, jak si hraje s dětmi matka a jak otec. Maminka děti více chrání a tatínek je spíš podporuje, aby překonávali své hranice. Otec je mužský vzor v rodině. Pro syny je otec příkladem, jací by měli být a pro dcery je otec vzorem, podle kterého jednou budou volit svého partnera. V matce tedy děti přijímají ženský model a v otci model mužský. Děti se identifikují se svými rodiči. *„Specificky mužskými vlastnostmi, které zvláště ve vztahu k dětem mají velkou hodnotu, jsou: smysl pro humor a legraci, odlehčený pohled na věci, mužská hravost a vynalézavost, vtip, schopnost zábavu produkovat a nejen konzumovat, jak tomu naopak většinou bývá u žen“.* (Matějček, Z., 2000, s. 274) Pro děti je důležité vidět, jak spolu otec s matkou jednají, jejich model chování a přístup k opačnému pohlaví si pak odnesou do svého života. Otec by se měl o své děti zajímat, pečovat o ně, dělat s nimi úkoly, vyprávět jim o svých činnostech, zvat je, aby je dělaly společně s ním. Být plně zainteresován na životě svých dětí. Podle sociologa Davida Blankenhorna, autora knihy Amerika bez otců *“je nepřítomnost otců tím nejdestruktivnějším trendem naší generace .“* (Blackenhorn In: Bakalář, E., str. 141). *„Jedním z hlavních znaků zdravého a životaschopného intimního vztahu dvojic je jejich schopnost řešit různice, které nutně vznikají. Děti se pozorně dívají, jak jejich rodiče zacházejí s konfliktem. O mnoho let později, když musí řešit vlastní manželské potíže, čerpají z těchto raných lekcí“.* (Bakalář, E., 2002, s. 147).

3.2 Role prarodičů a jejich význam

„Narození dětí, a tím přechod do rodičovské role, se však netýká jen mladých rodičů samých. Je výrazným zásahem, ať v pozitivním či negativním slova smyslu, do života širší rodiny, poněvadž ať chtějí a nebo nechtějí, ať si to přejí nebo nepřejí, dostávají se rodiče obou partnerů do nové životní role prarodičů. Stávají se z nich tedy babičky a dědečkové.“ (Matějček, Z., Dytrych, Z., 1997, s. 22).

Dnešní doba širší rodině zdaleka nepřejí. Málokteré děti mají možnost vyrůstat společně jak s rodiči, tak prarodiči. Málokteré děti dnes plně zažívají přítomnost a podporu svých dědečků a babiček. Důvodem je zřejmě ekonomický faktor (mnoho

prarodičů stále pracuje až do vysokého věku), ale i určitá citová izolovanost jednotlivých rodin, a tak leckdy se k prarodičům chodí jednou za čas na návštěvu a mizí tak společné prožitky, které byly dříve samozřejmé. Mnoho mladých rodin žije od svých dědečků a babiček také daleko. (Matějček, Z., Dytrych Z., 1997)

„Zatímco rodiče kladou měřítka a požadavky, udávají směr, jsou prarodiče spíše vlídnými průvodci, korigují extrémní příkazy otců a matek na snesitelné dimenze“. (Hauserová, Schönerová, I., 1996, s.10). Prarodiče mají za sebou ve většině případů budování kariéry, mají zajištěné bydlení, životní zkušenosti a nadhled a většinou mají oproti rodičům více času. Prarodiče jsou také ve většině případů mnohem velkorysejší než rodiče při dodržování příkazů a zákazů.

„I ubývání jejich vlastních sil podmiňuje vlídnější posuzování slabostí a osobitostí dětí. Skrze tuto dobrotu roste v dítěti obraz důvěry, cítí jednotu se světem, ve kterém se cítí dobře. Prarodiče vnášejí do dětské duše vřelost. Svým vyprávěním spojují naše životy s předešlými generacemi, s rodinou a společenskou historií. Tyto obrazy se vryjí do mysli na celý život.“ (Hauserová, Schönerová, I., 1996, s.10).. Děti jsou schopné přizpůsobit se světu svých rodičů a i světu svých prarodičů, pokud tedy tyto dva světy spolu vysloveně nekolidují. Každý z nich má svůj řád. Prarodiče by však autoritu rodičů neměli zásadně podrývat. Pro rodiče, kteří očekávají narození dvou dětí současně, jsou prarodiče nepostradatelnou pomocí. Již od počátku mohou přispět třeba tím, že si vezmou svá vnoučátka na procházku v kočárku a maminka i tatínek mohou využít tuto chvíli podle svých potřeb. V pozdějším věku se jejich vnoučátka zcela určitě ráda zúčastní všech her a dobrodružství, která budou ochotni jejich dědečkové a babičky vymyslet a naplánovat. Pravidla u babiček a dědečků mohou být volnější, ale neměly by se zcela rozcházet s tím, na co jsou děti z domova zvyklé. Děti chodí k prarodičům proto, aby si tam s nimi hrály, povídaly si a mazlily se. Poznávají, jak babička s dědečkem žijí. Vztah, který dvojčata s prarodiči vybudují, si v sobě ponese na celý život. To, že se prarodiče mohou účastnit aktivně života svých vnoučat, posouvá i je a udržuje je v akci. Spolu se svými vnoučaty objevují stále něco nového. Prarodiče mnohdy bilancují, to jak prožili život se svými dětmi, jejich dětství. Některé věci chtějí řešit jinak, než jak je řešili u svých dětí a vnoučata jim toto mohou umožnit. Mezigenerační model, který jednotlivé rodiny vytvoří je podkladem pro děti, které na něm jednou budou stavět. Tak jak se jejich rodiče chovají ke svým rodičům (prarodičům), tak se jejich děti budou chovat k nim (viz. Graf 6).

3.3 Sociální podpora rodičů dvojčat a jejich specifika

Finanční situace rodin s dětmi je samozřejmě celkově v naší společnosti nelehká. Avšak situace rodin s dvojčaty (a vícčaty) je samozřejmě o to horší, že všechny potřeby (kočárek, postýlky, oblečení, plenky, jídlo, autosedačky atd.) jsou potřeba v jedné chvíli a nikoliv s časovým odstupem, jak je tomu u dětí, které se rodičům narodili s rozdílem několika let. Maminka má tedy na dvě děti jeden mateřský příspěvek a následně jeden rodičovský příspěvek. Tak se rodiče s dvojčaty ocitají často v nelehké finanční situaci. (Rulíková, K., 2009)

„Jak je vidět, dvojnásobná práce a náklady spojené s výchovou vícčat nejsou ani zdaleka státem dvojnásobně oceněny. Zato však za návštěvu lékaře, za potvrzení pro přijetí do jeslí a nebo do mateřské školky se platit musí za každé dítě, byť současně narozené.“ (Rulíková, K., 2009, s. 126). Na porodné mají od ledna 2011 nárok jen rodiny, jejichž čistý příjem je menší než 2,4 násobek životního minima. Porodné při jednom dítěti je pro rodiny, které na tento příspěvek dosáhnou 13 000,-- Kč a pro rodiny, kde se narodila dvojčata 19 000,-- Kč. Pořídit vybavičku pro dvojčata za tuto částku je nereálné. Stát v tomto případě vůbec nereflektuje, že od rodičů dvojčat dostává v podstatě 2 v 1 (za stejný čas matka odchová dvě děti). Důvodem této situace jsou současné ekonomické problémy, špatně nastavená sociální politika státu a i politická situace. Dalším problémem je pak pro matku dvojčat návrat do pracovního procesu. Rodičovská dovolená se v jejím případě protáhne spíše na 4 roky (zdravotní stav dvojčat, nemocnost atd.). Často je její pobyt v domácnosti ještě delší. Pokud zde nezafunguje silná podpora ze strany prarodičů (někdy, ale třeba bydlí daleko) je pro maminku velmi obtížné najít a udržet si zaměstnání. Na mnohé zaměstnavatele působí informace, že je matkou dvojčat často odpudivě (bojí se, že bude s dětmi často doma, ač má třeba i hlídání vyřešeno. (Rulíková, K., 2009)

4 ZÁJMOVÉ KLUBY A MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ RODIČŮ V ZÁJMOVÉ SKUPINĚ

V této části bakalářské práce budou v základu popsány organizace a kluby, které se zabývají podporou komunity rodičů dvojčat. Bude podrobněji rozepsána činnost Klubu dvojčat. Budou zmíněny kurzy, které mohou pomoci rodičům dvojčat orientovat se v jejich případných problémech a obavách.

Tamba – britské sdružení pro dvojčata a děti z vícečetných porodů. Založeno v roce 1978 . V roce 1985 byl udělen charitativní status a klub se změnil v asociaci. Tato asociace byla vzorem při založení Klubu dvojčat a vícerčat.

ICOMBO – mezinárodní rada organizací pro vícečetné porody. Jejím posláním je zvyšovat povědomí veřejnosti o jedinečných potřebách vícečetných novorozenců, dětí a dospělých.

Českomoravská asociace Klubů dvojčat a vícerčat – zastřešující organizace Klubů dvojčat a vícerčat. Byla založena v roce 2003 z důvodů lepší koordinace a prosazování zájmů a potřeb dvojčat .

V dnešní době existují v mnoha větších městech kluby dvojčat, vznikají buď samostatně a nebo v rámci již existujících mateřských center.

Podrobný přehled těchto klubů je umístěn na internetových stránkách <http://dvojcata.cz/>

Za velmi zajímavé akce, lze určitě označit mezinárodní konference „Život s dvojčaty“, které se konaly v posledních dvou letech a to pod záštitou Stálé komise pro rodinu a rovné příležitosti. Konference se konala v prostorách Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

4.1 Klub dvojčat a vícerčat

Centrum pomoci rodinám a dětem z vícečetných porodů (Klub dvojčat a vícerčat) byl založen v roce 1995 jako občanské sdružení maminek dvojčat. Vznikl jako reakce na potřeby rodičů dvojčat. V době jeho vzniku bylo minimum informací týkajících se výchovy dvojčat. Zvyšující se zájem maminek dvojčat vedl k tomu, že

kromě setkávání maminek, začal Klub pořádat společné týdenní dovolené, pravidelné srazy dvojčat ve westernovém městečku Wild West u Boskovic. Pořádá kurzy týkající se těhotenství, porodu, laktačního a výživového poradenství, předčasného porodu, péče o nedonošené děti, péče o novorozence. Pro zájemce je k dispozici individuální psychologická a sociální poradna. Zajišťuje provoz diskusního fóra, které je oblíbenou formou předávání zkušeností a názorů mezi rodiči dvojčat. V dnešní době se pomalu rozjíždí projekt hlídání dvojčat. Zajímavou službou pro rodiče dvojčat je i půjčovna věcí pro dvojčata (např. kočárek, kojící polštář pro dvojčata, odsávačka mateřského mléka atd..). Tradičně se pořádají bazary s potřebami pro dvojčata. Kromě již zmíněných akcí se pro rodiče dvojčat pořádají i relaxační víkendy bez dětí. (viz. Graf 10, Graf 11, Graf 12, Graf 13)

5 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ VZORKU RODIČŮ V ZÁJMOVÉ SKUPINĚ

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývá pojmem rodiny a rodičů z psychologického hlediska. Popisuje vývoj dvojčat od početí do školního věku, poukazuje na specifika rodin s dvojčaty. Rozebírá roli partnera a roli prarodičů. Popisuje sociální podporu rodin s dvojčaty a její specifika. Zmiňuje Klub dvojčat, historii klubu, možné vzdělávací akce a semináře. Praktická část na základě dotazníkového šetření odpovídá na otázky: Je rodičovství s dvojčaty náročnější a musí se tedy rodiče lépe připravit (mít dostatek informací)? A je nutná podpora celé rodiny a komunity?

5.1 Cíl a hypotézy

V bakalářské práci je v teoretické části nejprve vymezen význam rodiny a rodičů z psychologického hlediska. V praktické části odpovídá na otázky, zda-li je rodičovství s dvojčaty náročnější a zda se rodiče tedy musí lépe připravit (dostatek informací). A zda je nutná podpora celé rodiny a komunity.

Hypotéza č. 1: Rodičovství s dvojčaty je náročnější, rodiče se tedy musí lépe připravit (dostatek informací).

Hypotéza č. 2: Je nutná podpora celé rodiny a komunity

Bakalářská práce rozebírá specifika rodin s dvojčaty, popisuje vývoj dvojčat od početí do školního věku. Zabývá se rolí partnera a prarodičů. V krátkosti pojednává o Klubu dvojčat, jeho historii a o možných vzdělávacích akcích a seminářích.

V praktické části proběhlo dotazníkové šetření, díky smluvené podpoře Klubu dvojčat a vícerčat, a to na vzorku desítek osob. Vyplněné dotazníky (maminkami dvojčat) byly analyzovány a následně vyhodnoceny. Respondenti byli rozděleni do dvou vzorků a to tak, aby dotazníkové šetření odpovídalo věkové skupině dvojčat. Klub dvojčat se v průběhu doby, kdy autorka pracovala na této bakalářské práci, přejmenoval na Centrum pomoci rodinám z vícečetných porodů, nadále však zůstává v povědomí rodičů spíše pod prvním názvem. V této práci není rozdíl mezi názvem Klub dvojčat a Centrum pomoci rodinám z vícečetných porodů.

Téma Rodina, rodiče a dvojčata je autorce velmi blízké z důvodu, že sama je matkou dnes již 15-ti letých dvojčat. Problematika jejich vývoje a výchovy je proto pro autorku velmi zajímavou oblastí. Dvojčata se v širší rodině autorky objevují již po několik generací. Díky své profesi má možnost autorka setkávat se s dvojčaty a jejich rodiči, sledovat jejich interakce. A to jak mezi rodiči a dvojčaty, tak i samotných dvojčat mezi sebou a s vrstevnickou skupinou. Možnost čerpat z vlastních zkušeností je pro autorku velmi cenná, osobní zkušenost je nepřenositelná. Autorka má tak možnost vlastního porovnání „jak se žije s dvojčaty“ - dobu před 15-ti lety a dobu současnou.

Cílem bakalářské práce je potvrzení nebo vyvrácení stanovených hypotéz. Popis procesů výchovy dvojčat a soužití s dvojčaty, analýza potřeb rodičů při zvládnutí situací v rodině a ve škole, společně s vyhodnoceným dotazníkem budou cestou k potvrzení nebo vyvrácení těchto hypotéz.

5.2 Organizace, průběh a metody šetření

Empirické šetření probíhalo díky smluvené podpoře Klubu dvojčat a vícerčat. Na jejich internetových stránkách byl umístěn volně přístupný dotazník (určený rodičům dvojčat), jehož vyplnění bylo dobrovolné a mohli se jej účastnit rodiče dvojčat. Dotazník byl umístěn v sekci „aktuality“ uvedených stránek a byl doplněn vysvětlujícím textem, kde byli návštěvníci stránek požádáni a jeho vyplnění a bylo jim vysvětleno kým a za jakým účelem jsou informace sbírány. Vyplněné dotazníky byly zasílány na mailovou adresu autorky.

Dotazník byl vyplněn pouze maminkami dvojčat, otcové se jej neúčastnili. Podařilo se sesbírat celkem 79 řádně vyplněných dotazníků. Dotazník byl koncipován pro rodiče dvojčat ve věku od 0 – 12 let. Otázky č. 1 – č. 20 byly určeny pro rodiče dvojčat od 4 do 12 let – vzorek č. 1. Otázky č. 1 – č. 13 byly určeny rodičům dvojčat (dvojčata od 0 let do 4 let) a staly se tak vzorkem č. 2. K tomuto věkovému rozdělení došlo z důvodu validity odpovědí.

Sběr dat probíhal od března roku 2012 do května roku 2012. Dotazník byl anonymní a byl vlastním dílem autorky. Otázky v dotazníku byly koncipovány na základě osobních zkušeností autorky s problémy, se kterými se rodiče dvojčat potýkají a zodpovězení těchto jednotlivých otázek by mělo být cestou k získání odpovědi na stanovené hypotézy této práce, a to, že rodičovství s dvojčaty je

náročnější, rodiče se musí lépe připravit (dostatek informací). A zda je nutná podpora celé rodiny a komunity.

Dotazník byl rozdělen do 2 částí - na část identifikační a na samotný dotazník. V identifikační části byly zjišťovány informace o respondentech: křestní jméno, věk a vzdělání a dále pak informace o dvojčatech - jejich věk, pohlaví a zda se jedná o jednovaječná či dvojvaječná.

V dotazníkové části odpovídali respondenti na 20 otázek. Tyto lze rozdělit do 3 skupin. V první skupině vybírali respondenti pouze ze 2 předvolených odpovědí (např. Porod probíhal přirozeně či sekci?). Další skupina otázek měla více předepsaných odpovědí, ze kterých respondenti vybírali pouze 1 (např. Jakou formu poradenství využíváte nejraději v Klubu dvojčat a vícerčat ? Internet, telefon, osobní návštěva, konzultace s ostatními návštěvníky). Třetí skupina otázek nabízela pouze 2 možnosti a byla doplněna volnou odpovědí, ve které se volba zdůvodňovala (např. Řešili jste / budete řešit nástup dvojčátek do 1. třídy spolu / každý zvlášť?).

Vyplněné dotazníky byly vyhodnocovány jednoduchou čárkovací metodou. Výsledky byly zpracovány formou základní datové matice a graficky ztvárněny pomocí kruhových diagramů.

5.3 Popis vzorku respondentů v šetření

Cílovou skupinou respondentů byli rodiče již narozených dvojčat do věku dvanácti let. Respondenti byli rozděleni do 2 skupin dle věku dětí a tomuto věkovému rozdělení odpovídaly i položené otázky.

Vzorek 1 – rodiče věkové skupiny dvojčat 4 – 12 let

Vzorek 2 – rodiče věkové skupiny dvojčat 0 – 4 let

Z identifikační části dotazníku byly zpracovány základní informace o respondentech a dvojčatech.

Tabulka 1: Dosažené vzdělání matek

Vzdělání respondentky	
Střední odborná škola	35
Vyšší odborná škola	6
Vysoká škola	38

Tabulka 2: Typ dvojčat

Dvojčata – typ	
Jednovaječná	2
Dvouvaječná	77

Tabulka 3: Pohlaví dvojčat

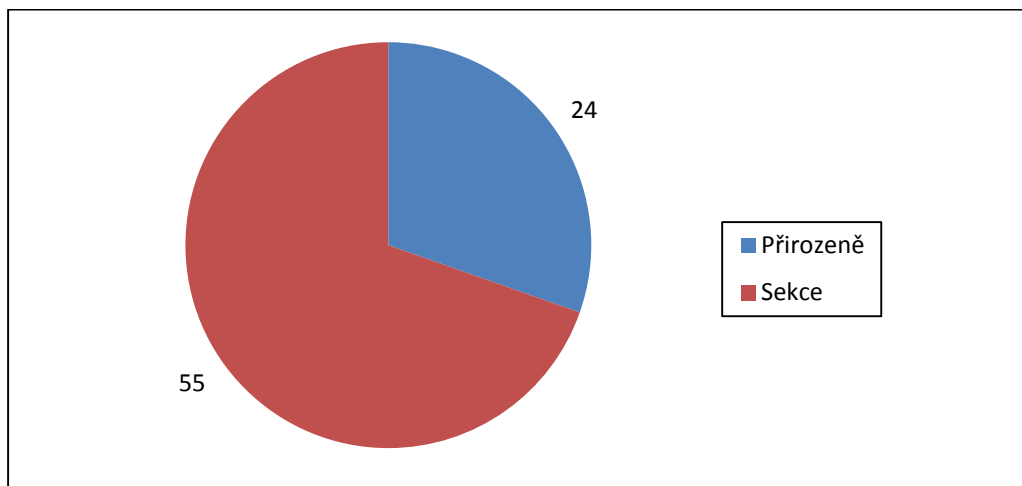
Pohlaví dvojčat	
Dvojčata – chlapci	31
Dvojčata – děvčata	24
Dvojčata – pár	24

Tabulka 4: Věk dvojčat

Věk dvojčat	
Skupina 0 - 4	42
Skupina 4 - 12	37

5.4 Popis dat šetření

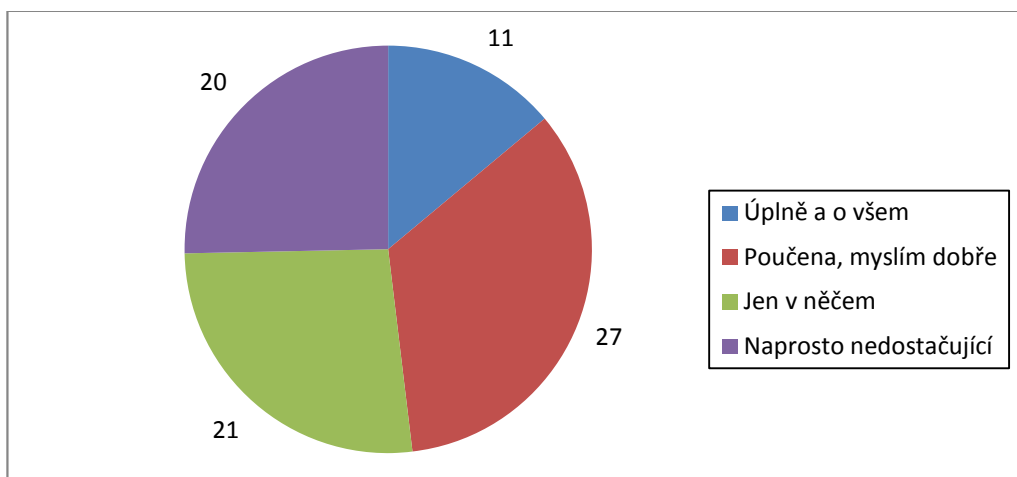
Graf 1: Způsob porodu dvojčat
„Jakým způsobem proběhl porod Vašich dvojčat?“



Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Z výsledku odpovědí respondentek je patrné, že častější při porodu dvojčat je císařský řez. Tento výsledek potvrzuje současný trend, kdy těhotenství s dvojčaty jsou komplikovanější a často je provázejí zdravotní problémy matek nebo samotných dvojčat.

Graf 2: Poučení v porodnici ohledně kojení
„Byla jste v porodnici vhodně poučena ohledně kojení dvojčat?“

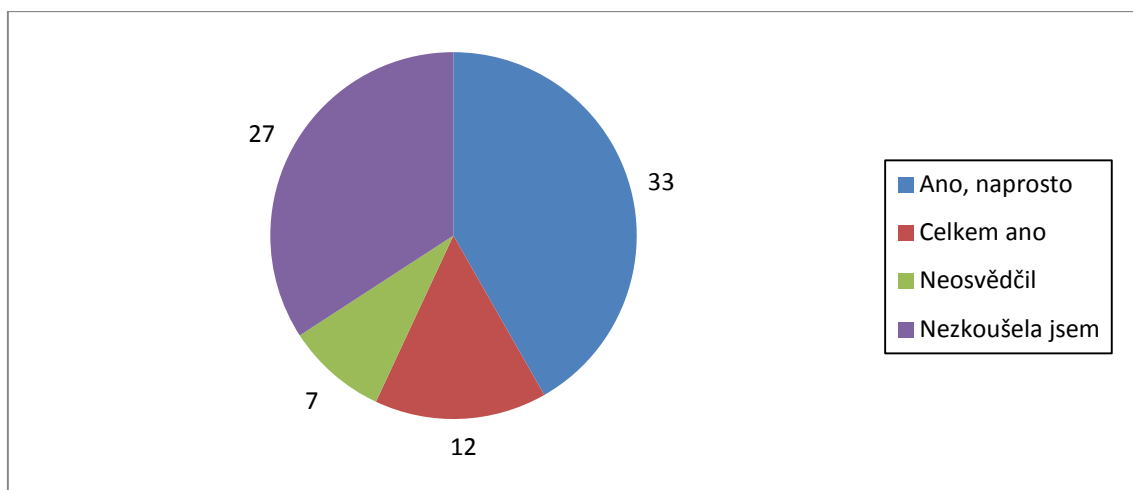


Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Z výsledku odpovědí respondentek vyplývá, že více než polovina maminek byla nespokojena s přístupem v porodnici (ohledně kojení).

Graf 3: Společná postýlka

„Osvědčil se vám systém „2 malá miminka v jedné postýlce?“

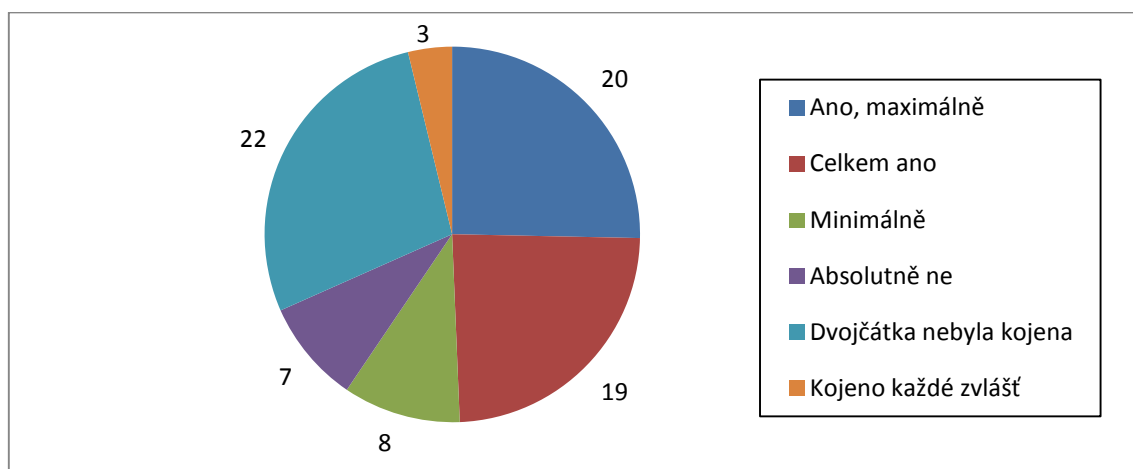


Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Z výsledku odpovědí respondentek se zdá, že systém „2 malá miminka v jedné postýlce se maminkám osvědčil. A lze jej tedy doporučit. Zajímavé je, že 27 respondentek (více než čtvrtina) tuto metodu nevyzkoušela (nedostatek informací o této metodě). Více než polovina respondentek si tuto metodu pochválila.

Graf 4: Společné kojení = dobrý spánkový režim

„Napomohlo společné kojení „dobrému spánkovému režimu?“



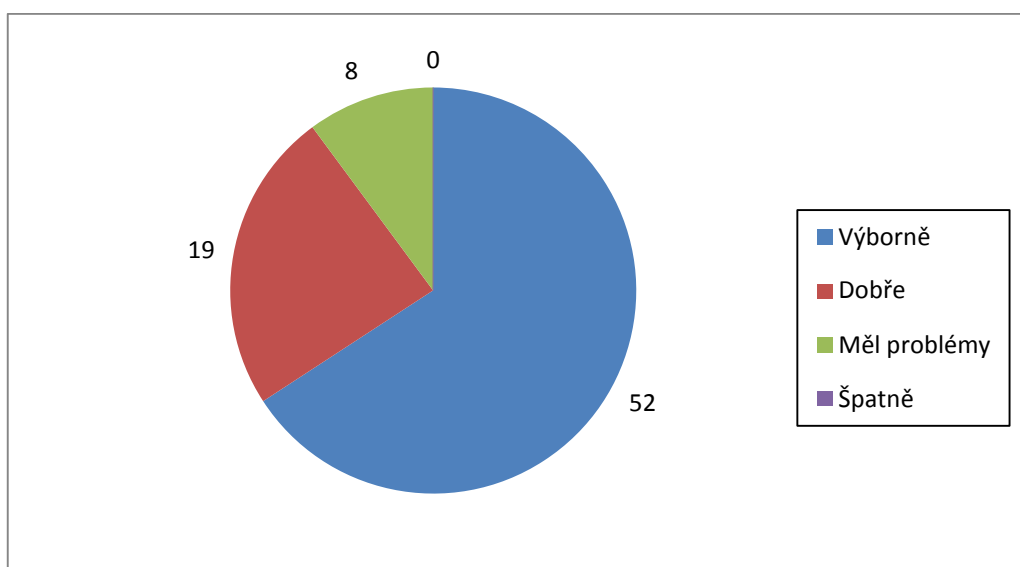
Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Z výsledku relevantních odpovědí (tj. dvojčata byla kojena a byla kojena společně) je patrné, že většině respondentek se společné kojení dvojčat osvědčilo.

Za zajímavé lze považovat, že 22 respondentek, což je skoro čtvrtina, uvádí, že dvojčata kojena nebyla. Tato získaná informace potvrzuje skutečnost, že matky dvojčat nebývají v porodnici vždy vhodně poučeny ohledně kojení (viz . Graf č. 2).

Graf 5: Tatínek a příchod dvojčátek

„Jak zvládl tatínek příchod dvojčátek?“

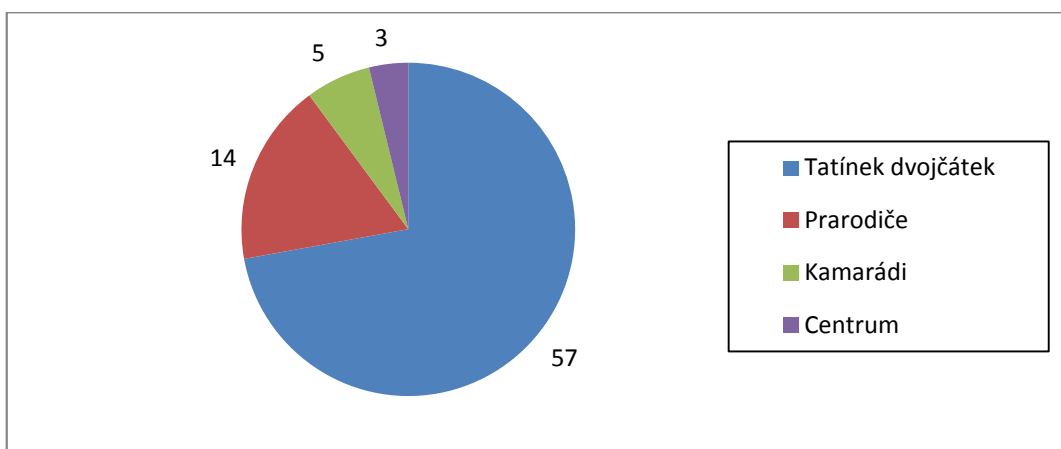


Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Ze získaných odpovědí jasně vyplývá, že partner velmi dobře zvládl příchod dvojčat a byl velmi dobrou oporou pro matku dvojčat.

Graf 6: Psychická podpora

„Kdo Vám poskytl největší psychickou podporu při příchodu dvojčátek?“

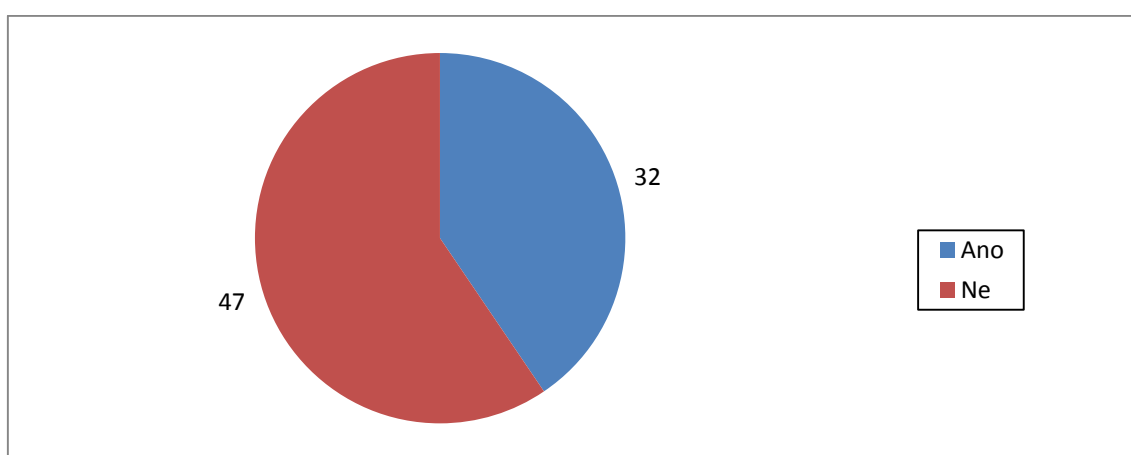


Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Z výsledku odpovědí respondentek vyplývá, že otec sehrává jednoznačně nejvýznamnější úlohu jako psychická podpora pro matku. Toto zjištění koreluje s výsledky grafu č. 5 - tj. otcové zvládají příchod dvojčátek a zároveň jsou oporou pro matky. Prarodiče jsou však také velmi důležití při podpoře rodin s dvojčaty (druhá nejvýznamnější skupina).

Graf 7: Rehabilitace dvojčat – Vojtova metoda

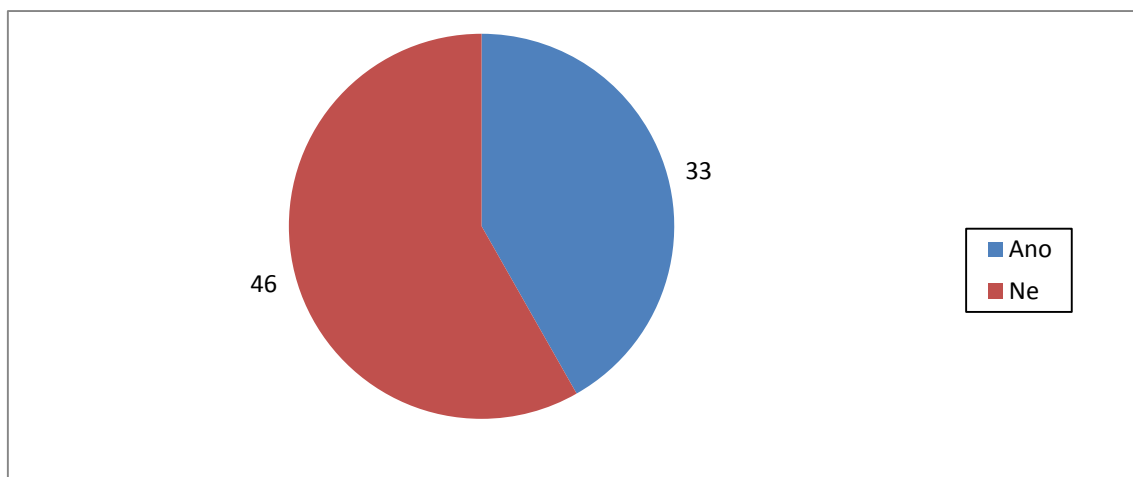
„Cvičila jste s dvojčaty Vojtovou metodou?“



Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Z výsledku těchto odpovědí vyplývá, že většina respondentek se svými dětmi Vojtovou metodou necvičila.

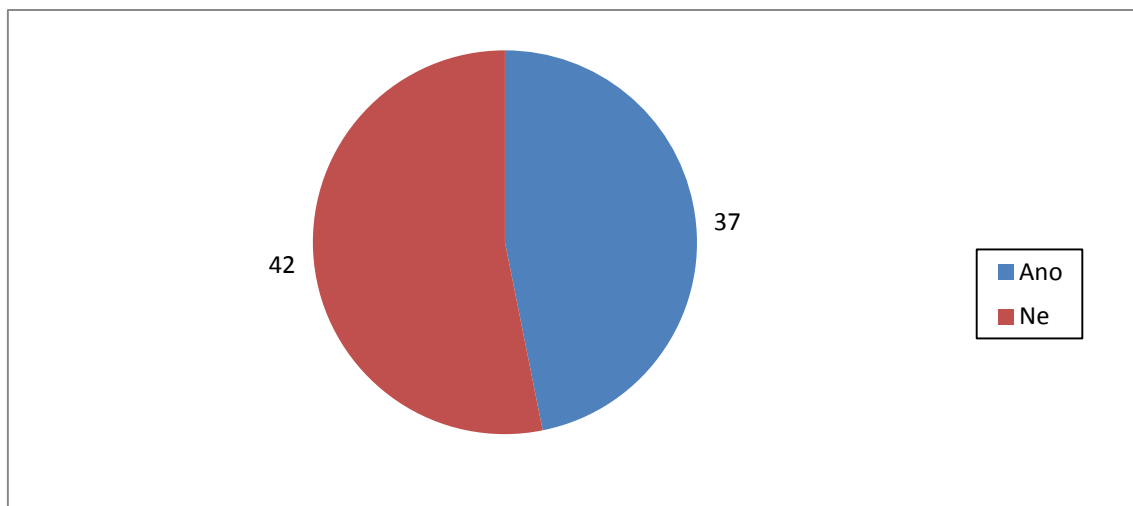
Graf 8: Dvojče A je dominantnější než dvojče B
„Myslíte si, že dvojče A je dominantnější než dvojče B?“



Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Většina respondentek se nedomnívá, že by dvojče A bylo dominantnější než dvojče B.

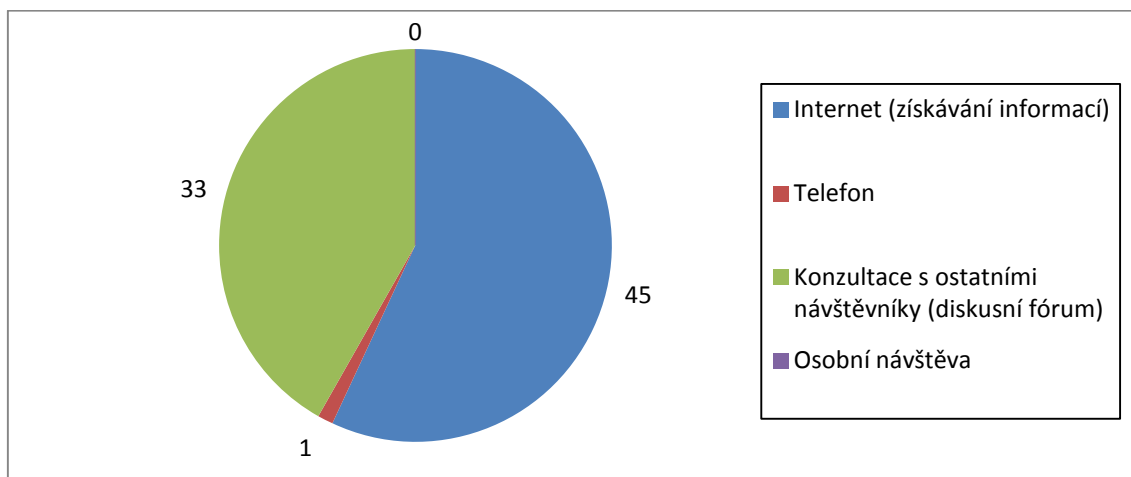
Graf 9: Dvojčatům se kupují stejné dárky a hračky
„Kupujete svým dvojčatům stejné dárky a hračky?“



Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Většina maminek nekupuje svým dvojčatům stejné dárky a hračky. Maminky, které odpověděly na tuto otázku kladně, jako důvod nejčastěji uváděly, že předcházejí potyčkám mezi dvojčaty.

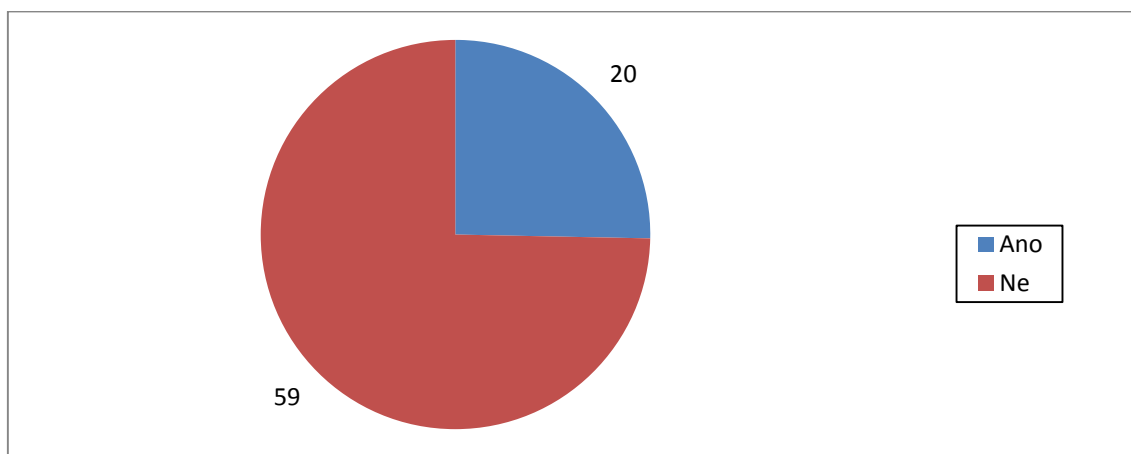
Graf 10: Forma poradenství v Klubu dvojčat a víceročtat (v mateřských centrech)
 „Jakou formu poradenství využíváte nejraději v Klubu dvojčat a víceročtat (v mateřských centrech)?“



Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Z výsledku odpovědí respondentek je patrné, že nejoblíbenější formou poradenství je internet. Internet je využíván především k vyhledávání informací. Jako další nejoblíbenější forma bylo označeno diskusní fórum (fenomén dnešní doby).

Graf 11: Účast na kurzech pořádaných Klubem dvojčat (resp. mateřských center)
 „Účastníte se kurzů nabízených Klubem dvojčat a vícečtat (resp. mateřských center)?“

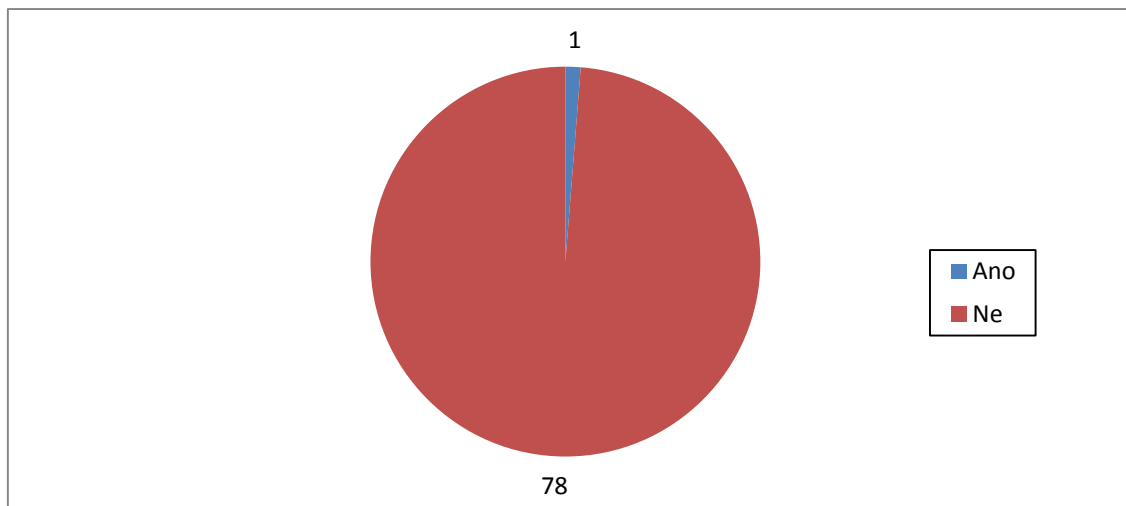


Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Většina dotázaných uvedla, že se kurzů neúčastní, což odpovídá výsledkům otázky č. 10.

Graf 12: Dvojčátkovské dovolené

„Účastníte se společných dovolených „dvojčat“ pořádaných Klubem dvojčat?“

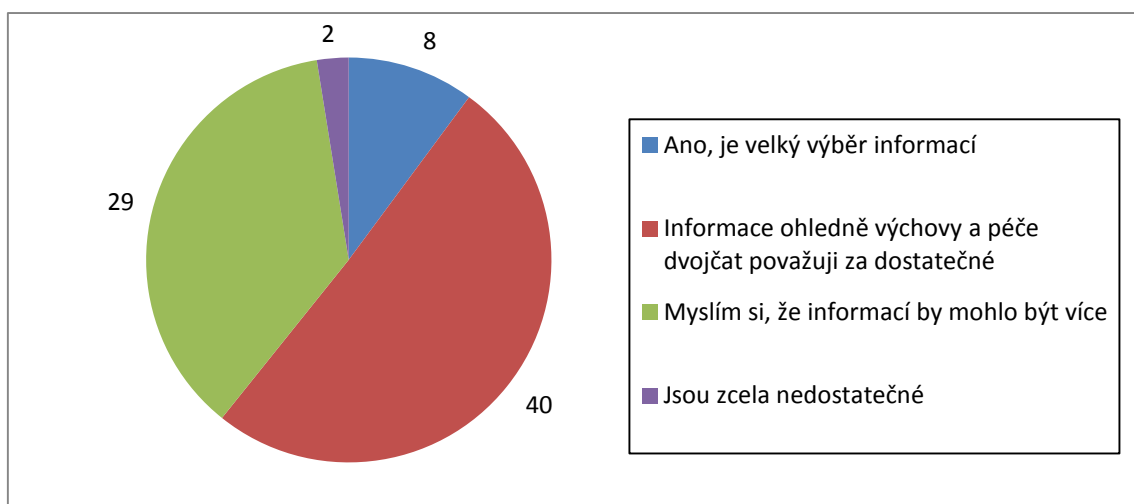


Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Pouze 1 z respondentek uvedla, že se účastní „dvojčátkovských dovolených“. Tato skutečnost potvrzuje, že rodiče dvojčat nemají zájem se ve větší míře družít.

Graf 13: Dostatek informací o dvojčatech

„Je dostatek informací ohledně výchovy a péče o dvojčata?“

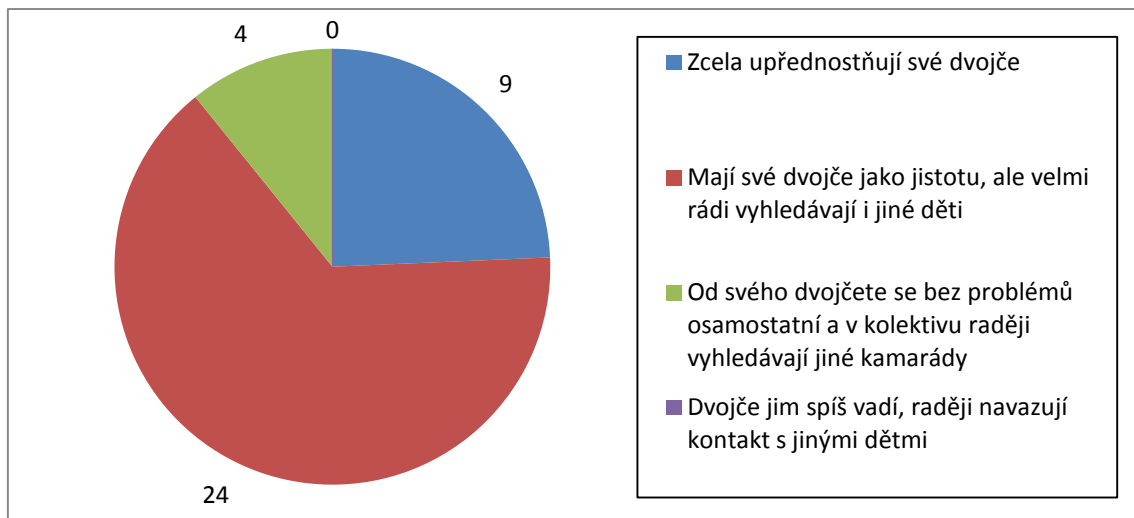


Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Z výsledku odpovědí respondentek vyplývá, že více než polovina je s širší informací spokojena. Pouze 2 respondentky považovaly výběr informací ohledně výchovy a péče o dvojčata za zcela nedostačující.

Graf 14: Odpoutání dvojčat

„Vaše dvojčátka si raději hrají spolu nebo vyhledávají další kamarády?“

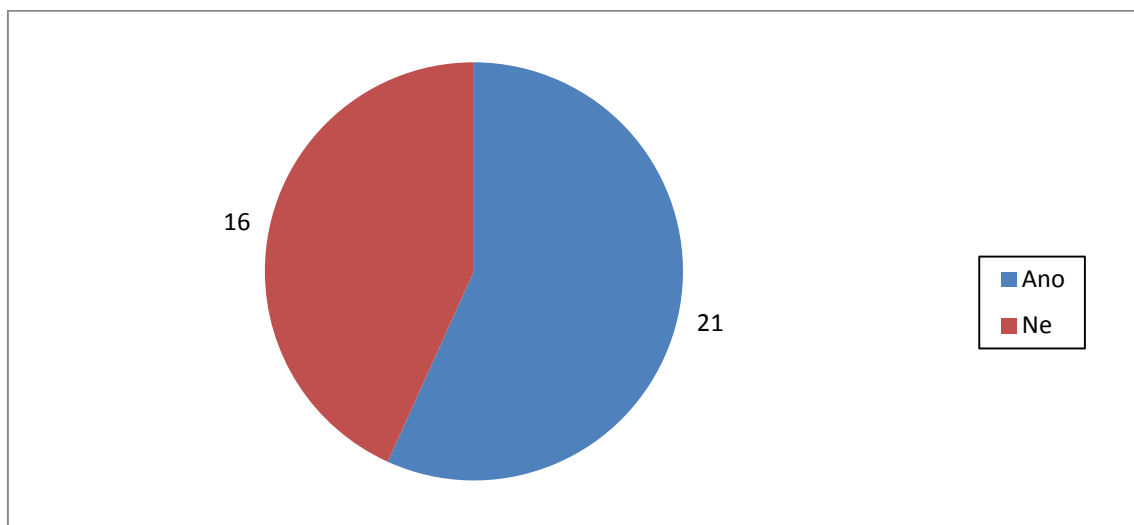


Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Většina z dotázaných maminek odpověděla, že jejich dvojčata mají rádi jistotu svého dvojčete, nebo zcela upřednostňují své dvojče. Tato skutečnost, dle názoru autorky, potvrzuje silné pouto mezi dvojčaty.

Graf 15: Logopedie

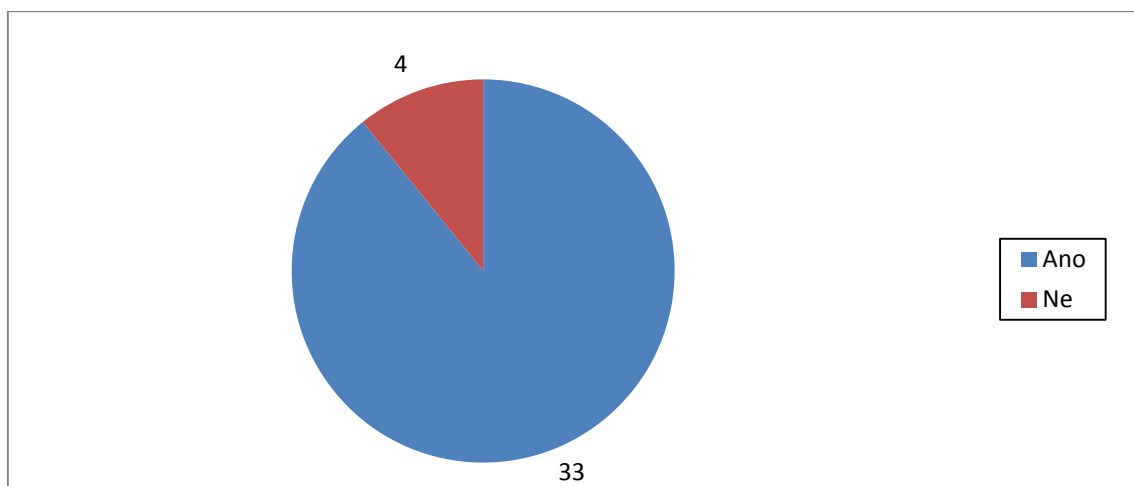
„Navštěvovali/navštěvujete logopedii?“



Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Většina maminek s dětmi navštěvovala logopedii. Tento výsledek šetření signalizuje problémy s řečí dvojčat, je nutná náprava.

Graf 16: 1.třída spolu/každý zvlášť
„Řešili jste/budete řešit nástup dvojčátek do 1 třídy spolu/každý zvlášť?“

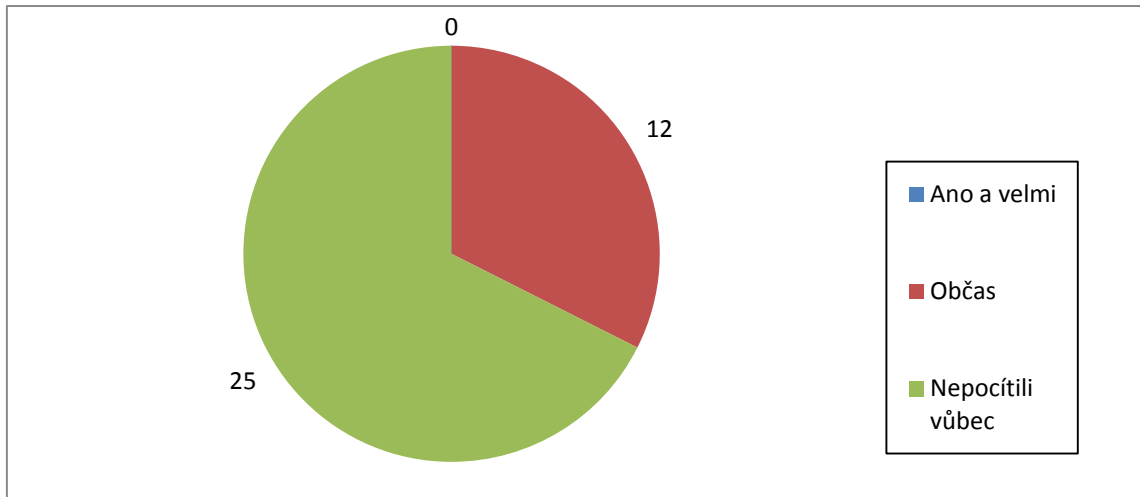


Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Velká většina maminek bude řešit nebo řešila nástup dvojčat do 1. třídy společně. Jako primární důvod maminky uváděly silnou závislost dvojčat mezi sebou, jednodušší přípravu do školy (stejně úkoly) a také v některých případech byla k dispozici jen jedna třída. Maminky, které uvedly, že jejich dvojčata nechodí nebo nepůjdou do 1. třídy společně jako důvod uvedly, že jedno s dvojčat hůře snáší srovnání s „úspěšnějším“ sourozencem.

Graf 17: Hodnocení dvojčat pedagogy

„Pocítily jste od pedagogů, že by Vaše dvojčata hodnotili nespravedlivě (ať tím, že si je pletou nebo je berou „obecně“ stejně)?“

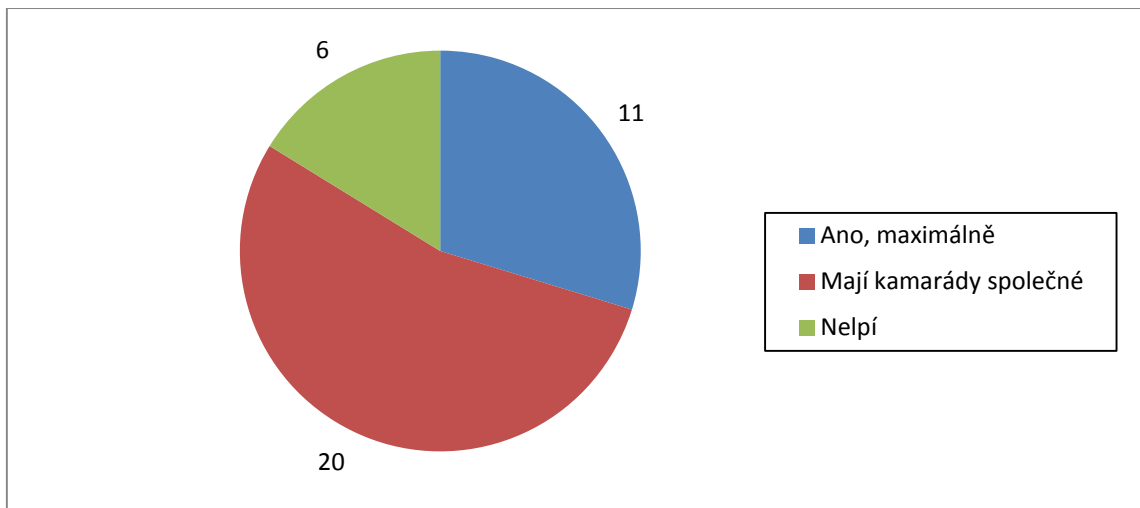


Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Maminky dvojčat ve většině případů nepocítily, že by pedagogové hodnotili jejich dvojčata nespravedlivě.

Graf 18: Kamarádi dvojčat

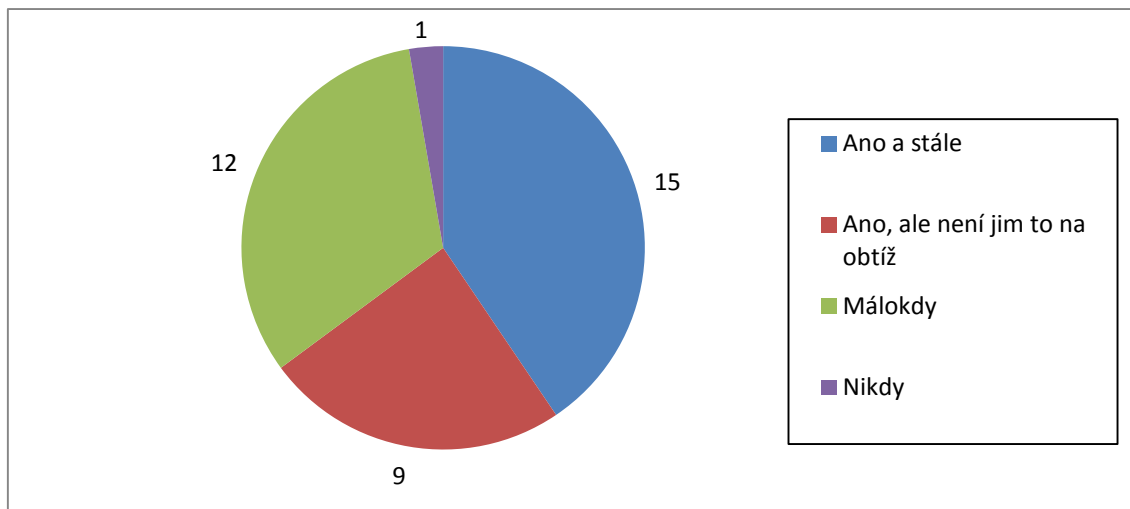
„Lpí Vaše dvojčata na svém kamarádovi?“



Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Více než polovina dvojčat má kamarády společné. Méně než čtvrtina dotázaných maminek také uvedla, že na „svém“ kamarádovi lpí jejich dvojčata maximálně.

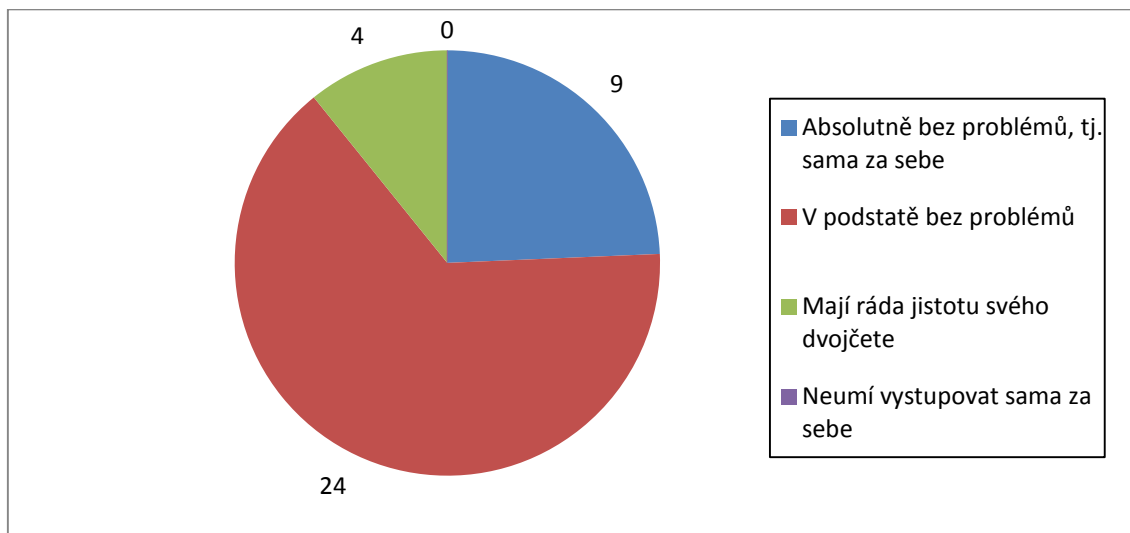
Graf 19: Rivalita dvojčat
 „Porovnávají se dvojčata mezi sebou?“



Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Dvojčata se mezi sebou velmi často porovnávají.

Graf 20: Vystupování dvojčat
 „Jak vystupují Vaše dvojčata před lidmi?“



Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Většina dvojčat je při vystupování před lidmi bez problémů. Žádná z respondentek se nedomnívá, že by jednotlivá dvojčata neuměla vystupovat sama za sebe.

5.5 Shrnutí výsledků a doporučení

V bakalářské práci byl vymezen význam rodiny a rodičů z psychologického hlediska. Bakalářská práce se zabývala popisem vývoje dvojčat, a to od početí po starší školní věk, rolí partnera a prarodičů. Byla zmíněna sociální podpora rodičů dvojčat. Nebyly opomenuty zájmové kluby a možnosti vzdělávání.

Byla zvažována Hypotéza č. 1: Rodičovství s dvojčaty je náročnější a rodiče se tedy musí lépe připravit (mít dostatek informací).

Rodičovství s dvojčaty je náročnější, rodiče se tedy musí lépe připravit (mít dostatek informací) to potvrzuje výsledek odpovědí matek na otázku č. 1 – Jak proběhl porod?. Většina respondentek uvedla jako způsob porodu sekci. Tento výsledek potvrzuje současný trend, kdy těhotenství s dvojčaty je komplikované a často je provázejí zdravotní problémy matek nebo samotných dvojčat. Péče o matku i dvojčátka je proto v těhotenství mnohem náročnější než o maminku, která očekává pouze jednoho potomka. Dále otázka č. 15 – Navštěvovali jste logopedii? Výsledek šetření odpovídá skutečnosti, že řečový vývoj dvojčat bývá často opožděn. Dvojčata tedy v této oblasti vyžadují zvláštní péči. Také otázka č. 16 – Řešili/budete řešit nástup dvojčátek do 1.třídy společně/zvlášť?. Výsledky tohoto šetření ukazují, že rodiče volí jednoznačně variantu, kdy dvojčata chodí do jedné třídy a to především z důvodu jejich silné citové vazby a zjednoduší domácí přípravy. Organizace a průběh školní přípravy je tedy pro rodiče dvojčat náročnější a snaží se situaci si ulehčit.

Velké množství problémů s dvojčaty je způsobeno nedostatečnou informovaností. Je několik věcí, které mohou život rodičům s dvojčaty usnadnit: např. kojení dvojčat, 2 malá miminka v jedné postýlce, společné kojení pro dobrý spánek. Tyto možnosti nejsou využívány - a to i z důvodu nedostatku informací o nich (poučení o kojení. viz. otázka č. 2)

Hypotéza č. 2: Je nutná podpora rodiny i celé komunity.

Důležitá je podpora rodiny- zejména otců, ale i samozřejmě prarodičů. Což potvrzují výsledky šetření (otázky č. 5, č. 6).

Hlavním zdrojem informací je internet a internetová fóra (otázka č. 10), naopak zcela mizivé jsou osobní kontakty (viz. otázka č. 11 a č. 12). Rodiče se neúčastní nabízených kurzů a netráví čas společně.

Z otázky č. 13 vyplývá, že se většina rodičů domnívá, že má dostatek informací, což neodpovídá jejich informovanosti. A to ohledně kojení a využívání metod usnadňující život (viz. kojení, metoda „2 malá miminka v jedné postýlce, společné kojení = dobrý spánek).

Doporučení: zvýšit informovanost (i přesto, že si rodiče myslí, že jsou informováni). Jako příklad lze uvést kojení, kde většina matek připustila nízkou informovanost. Neinformovanost způsobuje náročnější (složitější) život s dvojčaty.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývala pojmem rodiny a rodičů z psychologického hlediska. Popisovala vývoj dvojčat od početí do školního věku, poukazovala na specifika rodin s dvojčaty. Rozebírala roli partnera a roli prarodičů. Popisovala sociální podporu rodin s dvojčaty a její specifika. Zmiňovala zájmové organizace, Klub dvojčat, historii klubu, možné vzdělávací akce a semináře. Praktická část na základě dotazníkového šetření odpovídala na otázky: Je rodičovství s dvojčaty náročnější a musí se tedy rodiče lépe připravit (mít dostatek informací)? A je nutná podpora celé rodiny a komunity?

Největším fenoménem dnešní doby pro získávání informací je jistě internet. Ale toto médium nemůže plně nahradit osobní kontakty rodičů dvojčat, které vznikají, pokud jsou rodiče ochotni se zapojit do regionálních klubů dvojčat - komunity. Při osobním kontaktu mají možnost nejen osobního sdílení rad, informací, ale mohou i sami sledovat ostatních rodiče dvojčat při interakcích s jejich dvojčaty. Vidí i chování dvojčat ostatních rodičů (naživo). Mají možnost osobního sdílení. To co je, ale pro rodiče dvojčat společné, lze s jistou nadsázkou formulovat, že včera, dnes i zítra jsou dvojčata pro rodiče sociální i psychickou zátěží a je potřeba, aby na to byli připraveni a věděli, jak se v situaci zachovat (a kam se obrátit).

Hypotéza č. 1: Rodičovství s dvojčaty je náročnější, rodiče se tedy musí lépe připravit (dostatek informací) i Hypotéza č. 2: Je nutná podpora celé rodiny a komunity, byly dle autorčina názoru potvrzeny, viz. jednotlivé položky dotazníku.

Doporučení je - i přes relativní dostatek informací na internetu, autorka doporučuje rodičům dvojčat kontaktovat komunitu, protože jim může poskytnout mnohem více. Zlepšit informovanost o kojení, aplikace metod, které zjednodušují život (2 malá miminka v jedné postýlce, společné kojení = dobrý spánek).

Tato práce může sloužit komunitě, která se zabývá dvojčaty. Výsledky zjištění mohou použít k nasměrování své činnosti a podpoře rodičů dvojčat. Práce jasně ukazuje některé nedostatky či rezervy v informovanosti rodičů a popisuje život s dvojčaty a jeho specifika.

Autorčíným návrhem pro možné další pokračování (diplomová práce), je téma: „Mé dvojče - můj přítel“? V diplomové práci by byl podrobněji popsán vztah mezi

dvojčaty (jednovaječnými i dvouvaječnými). Autorka by se dále věnovala ostatním životním etapám vývoje dvojčat. Jako je např. puberta dvojčat, partnerské vztahy dvojčat, volba profese. V základu by se stavělo na již provedeném výzkumu, který by byl dále rozšířen o otázky vztahující se k nastíněné problematice. Změnilo by se však spektrum respondentů. V diplomové práci na téma „Mé dvojče – můj přítel?“ by se empirické šetření týkalo samotných dvojčat (nikoliv rodičů). Autorka by zvážila i možnost shromažďování potřebných dat formou polostrukturovaného interview, jež by jí dovolilo částečně lépe proniknout do motivů a postojů dvojčat. Výsledky šetření by odpovídaly na hlavní hypotézu této diplomové práce a to: „Mé dvojče – můj přítel?“

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- BAKALÁŘ, E., PhDr.. *Průvodce otcovstvím aneb bez otce se nedá (dobře) žít*. Praha, Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-605-0.
- HAUSER, U. *Rodiče potřebují hranice*. Portál, Praha, 2012. ISBN 978-80-262-0064-2.
- HAUSEROVÁ, SCHÖNEROVÁ, I. *Děti potřebují prarodiče*. Portál, Praha, 1996. ISBN 80-7178-105-3.
- MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha, Avicenum, 1986. ISBN 08-011-86.
- MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-25236-2.
- MATĚJČEK, Z. *Co kdy a jak ve výchově dětí*. Portál, Praha, 1996. ISBN 80-7178-085-5.
- MATĚJČEK, Z. DYTRYCH Z. *Radosti a strasti prarodičů, aneb když máme vnoučata*. Grada Publishing, Praha, 1997. ISBN 80-7169-455-X.
- MATĚJČEK, Z. *Škola rodičů*. Praha, Maxdorf, 2000. ISBN 80-85912-29-5.
- MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji dítěte*. Praha, Grada, 2004. ISBN 80-247-0870-1.
- RILLICH, I. *Vítejte v Pumelicích. (a snad se ani nepřezouvejte)*., Praha, Chrontodont, 2006. ISBN 80-903683-1-X.
- RULÍKOVÁ, K. *Dvojčata*. Brno, Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2113-9.
- RULÍKOVÁ, K. *Co nevíte o dvojčatech?*. Praha, Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-613-1.
- SEGALOVÁ, N. *Nedělitelná dvěma*. Praha, Triton, 2009. ISBN-13:978-80-7387-252-6.
- ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě (Vývoj a výchova od početí do 3 let)*. Praha, Grada, 2003. ISBN 80-247-0552-4.
- ŠRÁMKOVÁ, M. *Rukověť rodičů malého školáka*, Albatros, Praha, 2005. ISBN 80-00-01491-2.

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Dvojčata	11
Obrázek 2: Dvojčata ve škole	26

Seznam grafů

Graf 1: Způsob porodu dvojčat	38
Graf 2: Poučení v porodnici ohledně kojení	38
Graf 3: Společná postýlka	39
Graf 4: Společné kojení = dobrý spánkový režim	39
Graf 5: Tatínek a příchod dvojčátek	40
Graf 6: Psychická podpora	41
Graf 7: Rehabilitace dvojčat – Vojtova metoda	41
Graf 8: Dvojče A je dominantnější než dvojče B	42
Graf 9: Dvojčatům se kupují stejné dárky a hračky	42
Graf 10: Forma poradenství v Klubu dvojčat a víceročat (v mateřských centrech)	43
Graf 11: Účast na kurzech pořádaných Klubem dvojčat (resp. mateřských center)	43
Graf 12: Dvojčátkovské dovolené	44
Graf 13: Dostatek informací o dvojčatech	44
Graf 14: Odpoutání dvojčat	45
Graf 15: Logopedie	45
Graf 16: 1.třída spolu/každý zvlášť	46
Graf 17: Hodnocení dvojčat pedagogy	47
Graf 18: Kamarádi dvojčat	47
Graf 19: Rivalita dvojčat	48
Graf 20: Vystupování dvojčat	48

Seznam tabulek

Tabulka 1: Dosažené vzdělání matek	37
Tabulka 2: Typ dvojčat	37
Tabulka 3: Pohlaví dvojčat	37
Tabulka 4: Věk dvojčat	37

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
Příloha B – Základní datová matice.....	IV

Příloha A – Dotazník

Křestní jméno respondentky/respondenta:

Vzdělání:

Dvojčata: Jednovaječná/dvojevaječná

Pohlaví dvojčat:

Věk dvojčat:

1) Porod proběhl

- Přirozeně
- Sekce

2) Byla jste v porodnici vhodně poučena ohledně kojení dvojčat?

- Úplně a o všem
- Poučena, myslím dobře
- Jen v něčem
- Naprosto nedostatečně

3) Osvědčil se Vám systém „2 malá miminka v jedné postýlce“?

- Ano, naprosto
- Celkem ano
- Neosvědčil
- Nezkoušela jsem

4) Napomohlo společné kojení „dobrému spánkovému režimu“?

- Ano, maximálně
- Celkem ano
- Minimálně
- Absolutně ne
- Dvojčata nebyla kojena
- Kojena samostatně

5) Jak zvládl tatínek příchod dvojčátek?

- Výborně
- Dobře
- Měl problémy
- Špatně

6) Kdo vám poskytl největší psychickou podporu při příchodu dvojčátek?

- Tatínek
- Prarodiče
- Kamarádi
- Klub dvojčat a vícčat, mateřská centra, internetové blogy

7) Cvičila jste s dvojčaty Vojtovou metodou?

- Ano
- Ne

8) Myslíte si, že dvojče A je dominantnější než dvojče B?

- Ano
- Ne

9) Kupujete svým dvojčátkům stejné dárky a hračky?

- Ano
- Ne

Pokud ano, tak proč? (volná odpověď)

10) Jakou formu poradenství využíváte nejraději v Klubu dvojčat a vícěrčat (v mateřských centrech)?

- Internet (získání informací)
- Telefon
- Osobní návštěva
- Konzultace s ostatními návštěvníky (diskusní fórum)

11) Účastníte se kurzů nabízených Klubem dvojčat a vícěrčat (mateřských center)?

- Ano
- Ne

12) Účastníte se společných dovolených „dvojčátek“ pořádaných Klubem dvojčat a vícěrčat?

- Ano
- Ne

13) Je dostatek informací ohledně výchovy a péče o dvojčata?

- Ano je velký výběr informací
- Informace ohledně výchovy a péče o dvojčata považuji za dostatečné
- Myslím si, že informací by mohlo být více
- Jsou zcela nedostatečné

14) Vaše dvojčátka si raději hrají spolu nebo vyhledávají další kamarádky ?

- Zcela upřednostňují své dvojče
- Mají své dvojče jako „jistotu“, ale velmi rádi vyhledávají i jiné děti
- Od svého dvojčete se bez problému osamostatní a v kolektivu raději vyhledávají jiné kamarády
- Dvojče jim spíš vadí, raději navazují kontakt s ostatními dětmi

15) Navštěvovali jste logopedii?

- Ano
- Ne

16) Řešili jste/budete řešit nástup dvojčátek do 1. třídy (spolu/každý zvlášť)?

- Spolu
- Zvlášť

Vysvětlení: volná odpověď

17) Pocítli jste od pedagogů, že by Vaše dvojčata hodnotili nespravedlivě (ať tím, že si je pletou nebo je berou „obecně“ stejně)?

- Ano a velmi
- Občas
- Nepocítli vůbec

18) Lpí vaše dvojčata na „svém kamarádovi“?

- Ano, maximálně
- Mají kamarády společné
- Nelpí

19) Porovnávají se vaše dvojčata mezi sebou?

- Ano a stále
- Ano, ale není jim toto porovnání na obtíž
- Málokdy
- Nikdy

20) Vystupování před lidmi.

- Absolutně bez problémů tj. sama za sebe
- V podstatě bez problémů
- Mají ráda jistotu svého dvojčete
- Neumí vystupovat sama za sebe

Příloha B – Základní datová matice

Pořadové č. respondenta	Znak																			
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
1.	1	3	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	3	2	2	2
2.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3	2	1	1	1	3	2	2
3.	1	3	4	4	1	1	2	2	1	4	2	2	2	2	2	1	3	1	1	3
4.	2	2	4	1	3	2	1	1	1	4	1	2	3	1	1	1	2	2	3	2
5.	1	2	1	4	1	1	2	2	1	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2	3
6.	1	2	1	5	3	2	1	1	2	4	2	2	2	2	1	1	3	1	1	2
7.	1	2	4	4	2	2	2	2	1	4	2	2	2	1	2	1	3	2	1	2
8.	1	2	1	6	1	1	2	1	2	1	2	2	1	3	1	1	3	1	3	1
9.	1	2	2	1	2	2	1	2	2	4	2	2	2	1	2	1	3	2	3	2
10.	2	2	4	1	2	1	2	2	1	1	1	2	3	2	1	1	3	2	2	2
11.	2	2	4	5	1	4	2	2	1	4	2	2	1	3	2	1	3	3	4	2
12.	2	2	1	5	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2
13.	2	4	1	5	3	2	2	2	1	4	1	2	2	2	1	2	3	2	2	3
14.	2	4	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	3	3	1	1	3	3	3	2
15.	2	2	4	1	1	1	1	2	2	1	2	2	4	1	2	1	3	2	3	2
16.	2	2	3	1	1	1	1	2	2	4	2	2	2	2	2	1	3	3	3	2
17.	2	4	1	5	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1	3	2	3	2
18.	2	1	4	1	2	2	2	1	2	4	2	2	1	1	2	1	3	1	3	2
19.	2	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1
20.	2	2	1	6	1	3	2	2	2	4	2	2	2	1	1	1	3	3	2	2
21.	2	1	2	2	1	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1
22.	2	1	2	2	1	1	2	1	2	4	2	2	2	2	2	1	3	2	1	2
23.	2	4	1	4	1	1	1	2	2	1	1	2	3	2	2	1	3	2	2	2
24.	2	3	1	5	1	1	1	2	1	1	2	2	3	1	1	1	2	2	3	2
25.	2	4	1	5	2	4	2	1	2	4	2	2	2	2	1	2	3	3	2	2
26.	2	4	1	5	1	1	2	2	1	4	2	2	3	2	1	1	2	1	3	2
27.	2	4	4	5	2	2	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1
28.	2	4	1	1	1	1	2	2	2	1	2	2	3	1	2	1	2	2	2	2
29.	2	4	1	2	1	1	2	1	1	4	1	2	3	2	2	1	3	1	1	1
30.	2	3	2	1	2	3	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	3	1	1	1
31.	2	4	4	5	1	1	1	1	1	4	2	2	3	2	1	1	2	1	1	2
32.	2	4	1	5	2	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1	3	2	1	1
33.	2	2	1	1	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	3	2	2
34.	2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	2	2	3	3	1	1	3	2	3	3
35.	2	3	2	4	3	4	1	1	2	4	2	2	3	1	1	1	2	1	1	2
36.	2	3	4	5	3	2	1	1	1	4	1	2	3	2	1	1	2	1	1	1
37.	2	2	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	3	2	1	1

Pořadové č. respondenta	Znak																			
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
38.	2	2	4	3	1	1	1	1	2	1	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
39.	2	3	4	2	1	1	2	2	1	1	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
40.	1	1	4	5	1	1	2	2	2	1	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
41.	1	3	2	5	1	2	1	2	1	4	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
42.	2	1	4	2	1	1	2	2	2	2	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
43.	1	2	4	2	1	1	2	2	1	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
44.	1	2	4	4	2	1	2	2	1	4	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
45.	2	4	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
46.	2	4	4	4	2	1	2	1	2	1	2	2	4	-	-	-	-	-	-	-
47.	2	2	4	1	2	1	2	1	1	4	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
48.	2	3	3	2	3	3	2	2	1	4	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
49.	2	4	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
50.	2	3	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-
51.	2	3	1	3	1	1	1	1	1	1	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-
52.	2	4	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
53.	1	2	3	2	1	1	2	2	2	1	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
54.	2	3	3	1	2	1	1	1	1	4	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
55.	2	4	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
56.	1	3	4	5	1	1	2	2	1	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
57.	1	3	4	5	1	1	1	1	2	4	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
58.	1	3	2	2	1	1	1	1	2	4	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
59.	1	2	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
60.	1	3	4	5	1	3	1	2	2	4	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
61.	1	2	1	3	1	1	1	1	2	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
62.	2	1	1	3	1	1	2	2	2	4	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
63.	2	1	4	3	1	1	1	1	2	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
64.	1	4	4	3	1	1	1	2	1	1	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-
65.	1	2	2	2	1	1	1	1	2	4	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
66.	1	3	1	2	2	1	1	1	1	4	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
67.	2	3	1	5	1	1	2	2	1	4	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
68.	1	3	1	3	3	2	2	2	1	1	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
69.	2	1	4	5	1	1	2	2	2	4	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
70.	2	2	2	2	1	3	2	1	2	1	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
71.	2	1	4	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
72.	2	4	1	2	3	2	2	1	1	4	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-
73.	2	3	4	2	1	1	1	2	2	4	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
74.	2	4	3	5	1	1	2	2	2	1	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
75.	2	4	2	5	2	1	2	2	2	4	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
76.	2	3	3	3	1	1	2	1	2	1	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
77.	2	2	1	5	1	1	1	2	2	1	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
78.	2	1	4	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
79.	1	2	2	3	1	1	1	2	2	1	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Michaela Moučková

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Rodina, rodiče a dvojčata

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů českých použitých zdrojů: 15

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 0

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: PhDr. Marie Farková

